OSCAR WILDE

PASAKOS VAIKAMS

LAKŠTINGALA IR ROŽĖ ir kitos pasakos

OSKARAS VAILDAS
PASAKOS VAIKAMS

Įžangos žodis

Oskaras Vaildas (Oscar Wilde) mirė Paryžiuje 1900 metų lapkričio mėnesį, bet jo šlovė ir šiandien neišblėsusi. Žinomos jo pjesės, romanas, apsakymai, poemos ir taiklūs, šmaikštūs sąmojai, paleisti įvairiais gyvenimo atvejais (nors tuometinė karalienė Viktorija, anot jo, buvo anaiptol ne tinkamiausias kalbų objektas). Ar visi šitie sąmojai buvo jo, ar iš kur pasiskolinti ir pritaikyti, ne visuomet aišku. „Norėčiau būti tai pasakęs," – esą jis pasiaiškinęs, kai draugas jam padaręs šitą įžvalgią pastabą. „Tu ir pasakei, Oskarai, iš tikrųjų tu," – patvirtinęs draugas.

Kai kurie skaitytojai gal ir nusistebi, kad ši iškili asmenybė rašė ir pasakas vaikams. Jo motina Džeinė Franciska Speransa Vaild buvo irgi gerai žinoma rašytoja. Galbūt ji sekė pasakas savo vaikams, kai tie buvo maži, kad įžiebtų norą ir sūnui, savo ruožtu, teikti smagumą savo vaikams. Oskaro Vaildo pasakos pilnos humoro, bet jos neaplenkia ir liūdnesnės, šiurkštesnės gyvenimo pusės. Giedra jų nuotaika slepia ir kartėlį, todėl priverčia pamąstyti ir vaikus, ir suaugusiuosius.

OSKARAS VAILDAS
PASAKOS VAIKAMS

Iliustracijos
JENNY THORNE
Vertė
RŪTA SAUKIENĖ *ir* DONATAS SAUKA

EGMONT
LIETUVA

Versta iš:
Oscar Wilde. *Stories for Children,* Armadillo Books

Iš anglų k. vertė R. Saukienė ir D. Sauka.
Išleido UAB „Egmont Lietuva“, Agirdo g. 51a, LT-2006 Vilnius.
SL 2238.
Spausdinta Italijoje.

Turinys

Lakštingala ir Rožė

JI PASAKĖ, kad šoks su manimi, jeigu atnešiu jai raudonų rožių, – sušuko Studentas, – bet visame sode nėra nė vienos raudonos rožės!

Ąžuole, savo lizde, išgirdo tuos žodžius Lakštingala, pažiūrėjo pro lapus ir nusistebėjo.

– Nė vienos raudonos rožės visame mano sode! – šaukė Studentas, ir jo gražios akys pasruvo ašaromis. – O, nuo kokių mažų dalykų priklauso laimė! Aš perskaičiau visa, kas išminčių parašyta, sužinojau visas filosofijos paslaptis, bet viena raudona rožė aptemdė visą mano gyvenimą.

– Štai pagaliau toks, kurs tikrai myli, – pasakė Lakštingala. – Naktų naktis aš apie jį giedojau, nors jo nepažinau; naktų naktis apsakinėjau apie jį žvaigždėms, o dabar matau. Jo plaukai tamsūs kaip hiacinto žiedas, jo lūpos raudonos kaip jo trokštamoji rožė, bet nuo meilės jo veidas išblyškęs kaip dramblio kaulas, o kaktoje sielvartas įbrėžęs savo žymę.

– Princas kels rytoj naktį pokylį, – tyliai aimanavo jaunasis Studentas, – ir mano mylimoji bus ten. Jei nunešiu jai raudoną rožę, tai ji šoks su manimi iki aušros. Jei nunešiu jai raudoną rožę, laikysiu ją apkabinęs, ir ji atrems galvą į mano petį, o aš jai spausiu ranką. Bet mano sode nėra nė vienos raudonos rožės, ir aš sėdėsiu vienas, o ji praeis pro šalį. Ji nė nepažvelgs į mane, ir mano širdis plyš.

– Taip, čia iš tiesų yra toks, kurs tikrai myli, – tarė Lakštingala. – Ką aš čiulbu, tą jis kenčia: kas man džiaugsmas, jam tas kančia. Iš tikrųjų meilė yra stebuklingas dalykas. Ji vertingesnė už smaragdus ir brangesnė už tauriuosius opalus. Perlais ir granatais nenupirksi jos, negausi jos jokioje prekyvietėje. Pirkliai negali jos įsigyti, aukso svarstyklėmis jos neatsversi.

– Muzikantai sėdės galerijoje, – kalbėjo jaunasis Studentas, – ir skambės jų instrumentų stygos, o mano mylimoji šoks, arfos ir smuiko garsų lydima. Ji šoks taip lengvai, jog kojos žemės nelytės, o dvariškiai su gražiais rūbais būriuosis aplinkui. Bet su manimi ji nešoks, nes aš neturiu jai raudonos rožės. – Ir jis parkrito kniūbsčias į žolę, užsidengė delnais veidą ir ėmė kūkčioti.

– Kodėl jis verkia? – paklausė mažytis žalias Driežiukas, vinguriuodamas pro šalį, išrietęs uodegą.

– Tikrai, kodėl? – tarė Drugelis, vaikydamasis saulės spindulį.

– Tikrai, kodėl? – sušnibždėjo Baltagalvė gėlytė savo kaimynei švelniu, tykiu balseliu.

– Jis verkia, kad raudonos rožės neturi, – pasakė Lakštingala.

– Dėl raudonos rožės! – sušuko anie. – Tai bent juoko!

Ir Driežiukas, kurs buvo mažumėlį cinikas, balsu nusikvatojo.

Bet Lakštingala suprato Studento sielvartą, kurio neišmanė kiti, tyliai tupėjo ąžuole ir mąstė apie meilės paslaptį.

Staiga ji išskleidė rusvus savo sparnus ir aukštai iškilo į dangų. Kaip šešėlis ji perskrido giraitę, kaip šešėlis nuplasnojo per sodą.

Vidury vejos kerojo puikus rožių Krūmas, ir Lakštingala, kai tik pamatė jį, prilėkė ir nusileido ant šakelės.

– Duok man vieną raudoną rožę, – sušuko ji, – o aš tau pačiulbėsiu gražiausią savo giesmę.

Bet Krūmas papurtė galvą.

– Mano rožės baltos, – jis atsakė, – tokios baltos kaip marių puta, baltesnės ir už kalnų sniegą. Bet tu skrisk pas mano brolį, kur auga anapus senojo saulės laikrodžio, gal jis duos tau, ko trokšti.

Lakštingala nuskrido prie rožių Krūmo, kur augo anapus senojo saulės laikrodžio.

– Duok man vieną raudoną rožę, – šaukė ji, – o aš tau pačiulbėsiu gražiausią savo giesmę.

Bet Krūmas papurtė galvą.

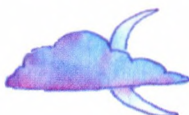
– Mano rožės geltonos, – atsakė jis, – tokios geltonos kaip marių mergelės kasos, kur sėdi gintariniame soste, geltonesnės ir už geltonuosius lankų narcizus, kol dar šienpjovio dalgis jų nepakirto. Bet tu skrisk pas mano brolį, kur auga po Studento langu, gal jis tau duos, ko trokšti.

Lakštingala nuskrido prie rožių Krūmo, kur augo po Studento langu.

– Duok man raudoną rožę, – šaukė, – o aš tau pačiulbėsiu gražiausią giesmę.

Bet Krūmas papurtė galvą.

– Mano rožės yra raudonos, – atsakė jis, – tokios raudonos kaip balandžio kojos, raudonesnės ir už didžiąsias koralų vėduokles, kurios siūbuoja linguoja vandenynų olose. Bet žiema sušaldė mano

gyslas ir speigas pumpurus pakando, o audra šakeles nulaužė, ir visus šiuos metus aš neišleisiu nė vieno žiedo.

– Vieno, tik vieno raudono žiedo man tereikia, – šaukė Lakštingala, – vieno vienintelio! Argi nėra būdo, kaip jį gauti?

– Yra būdas, – atsakė Krūmas, – bet jis toks baisus, jog aš nedrįstu tau jo nė sakyti.

– Sakyk, – suokė Lakštingala, – aš nebijau.

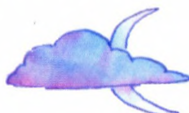
– Jei tu nori raudonos rožės, – sakė Krūmas, – turi sukrauti žiedą iš giesmės mėnesienoje ir nudažyti jį savo širdies krauju. Tu turi čiulbėti man, įsismeigusi mano spyglį į krūtinę. Kiaurą naktį turi man čiulbėti, spyglys turi persmeigti tavo širdį, o tavo gyvybės kraujas turi sutekėti į mano gyslas ir tapti mano krauju.

– Mirtis yra didelė kaina už raudoną rožę, – sučiulbėjo Lakštingala, – o Gyvenimas labai brangus. Malonu tupėti žaliame miške ir stebėti, kaip aukso karietoje saulė rieda, o mėnulis – perlo karietoje. Mielas yra kratego kvapas ir mielas yra žydrasis varpelis, kuris slypi slėnio žolynuose, ir šilojai, kur žydi ant kalvos. Bet Meilė didesnė už Gyvenimą, ir kas yra paukščio širdis palyginti su žmogaus širdimi?

Ji išskleidė rusvus savo sparnus ir aukštai iškilo į dangų. Kaip šešėlis ji perskrido sodą, kaip šešėlis nuplasnojo per giraitę.

Jaunasis Studentas dar tebegulėjo ant žolės, kur ji buvo jį palikusi, ir ašaros dar nebuvo išdžiūvusios nuo gražių jo akių.

– Tu laimingas, – sušuko Lakštingala, – tu laimingas, gausi tą raudoną rožę. Aš sukrausiu jos žiedą iš giesmės mėnesienoje ir nudažysiu jį savo širdies krauju. O už tai iš tavęs nereikalausiu nieko daugiau, vien kad ištikimai mylėtum, nes Meilė yra išmintingesnė už filosofiją, – ji pati yra išmintis, – ir galingesnė už jėgą, – ji pati yra galia. Liepsnų spalvos yra jos sparnai, kaip liepsna yra jos kūnas. Jos lūpos saldžios kaip medus, jos alsavimas – kaip smilkalo kvapas.

Studentas pakėlė akis nuo žolės ir sukluso, bet nesuprato, ką Lakštingala jam sakė, nes težinojo tik tai, kas surašyta knygose.

Bet Ąžuolas viską suprato ir nuliūdo, nes labai mylėjo mažąją Lakštingalą, kuri jo šakose buvo susisukusi lizdą.

– Pačulbėk man paskutinę giesmę, – sušlamėjo jis, – aš jausiuos labai vienišas, kai tavęs nebebus.

Ir Lakštingala pragydo Ąžuolui, o jos balsas liejosi kaip vanduo iš sidabrinio ąsočio.

Kai ji baigė savo giesmę, Studentas pakilo nuo žemės, išsiėmė užrašų knygelę ir pieštuką.

– Ji puikiai jaučia formą, – tarė jis sau, grįždamas atgal per giraitę, – to niekas neužginčys; bet ar ji turi kokį jausmą? Turbūt ne. Iš tiesų, kaip ir daugumas menininkų, jis yra patsai stilius, tačiau be jokio nuoširdumo. Ji nesiaukos dėl kitų. Jai galvoje tik muzika, o visi žino, kad menai yra egoistai. Vis dėlto reikia pripažinti, kad jos balse yra gražių tonų. Kaip gaila, kad jie be jokio turinio ir neturi jokios praktinės reikšmės.

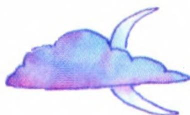
Ir jis įėjo į savo kambarį, išsitiesė ant kanapos ir ėmė galvoti apie savo meilę; po valandėlės jis jau miegojo.

O kai mėnulis sušvito danguje, Lakštingala nuskrido prie rožių Krūmo ir prigludo krūtine prie spyglio. Kiaurą naktį ji čiulbėjo su spygliu krūtinėje, net šaltas mėnulio krištolas palinko žemyn ir klausėsi jos.

Kiaurą naktį ji čiulbėjo, o spyglys smigo vis gilyn ir gilyn į krūtinę, ir jos gyvybės kraujas tekėjo iš jos.

Pirmiausia ji čiulbėjo, kaip gimsta meilė jaunuolio ir mergaitės širdyje. Ir ant rožių Krūmo aukščiausios šakelės skleidėsi nuostabi rožė – žiedlapis po žiedlapio, taip, kaip liejosi giesmė

po giesmės. Iš pradžių ji buvo dulsva kaip migla viršum upės, dulsva kaip rytmečio žingsniai ir sidabrinė kaip aušros sparnai. Lyg rožės atšvaitas sidabriniame veidrodyje, lyg rožės atšvaitas vandens plynėje, tokia buvo ta rožė, kuri pražydo ant aukščiausios rožių Krūmo šakelės.

Bet Krūmas šaukė Lakštingalai, kad labiau spaustųsi į spyglį.

– Spauskis stipriau, Lakštingalėle, – šaukė Krūmas. – Kitaip diena ateis, o rožė dar nebus pražydusi raudonai.

Ir Lakštingala dar labiau spaudėsi į spyglį, ir garsiau ir garsiau skambėjo jos giesmė, nes ji čiulbėjo apie kylantį galingą jausmą vyro ir merginos širdyje.

Ir skaisčiai paraudo rožės lapeliai, kaip parausta jaunavedžio veidas, kai bučiuoja nuotakos lūpas. Bet spyglys dar nebuvo pasiekęs jos širdies, ir todėl pats rožės vidurys vis tebebuvo baltas, nes tik Lakštingalos širdies kraujas galėjo jį nurausvinti.

Ir Krūmas šaukė Lakštingalai, kad dar labiau spaustųsi į spyglį.

– Spauskis stipriau, Lakštingalėle, – šaukė Krūmas. – Kitaip diena ateis, o rožė dar nebus pražydusi raudonai.

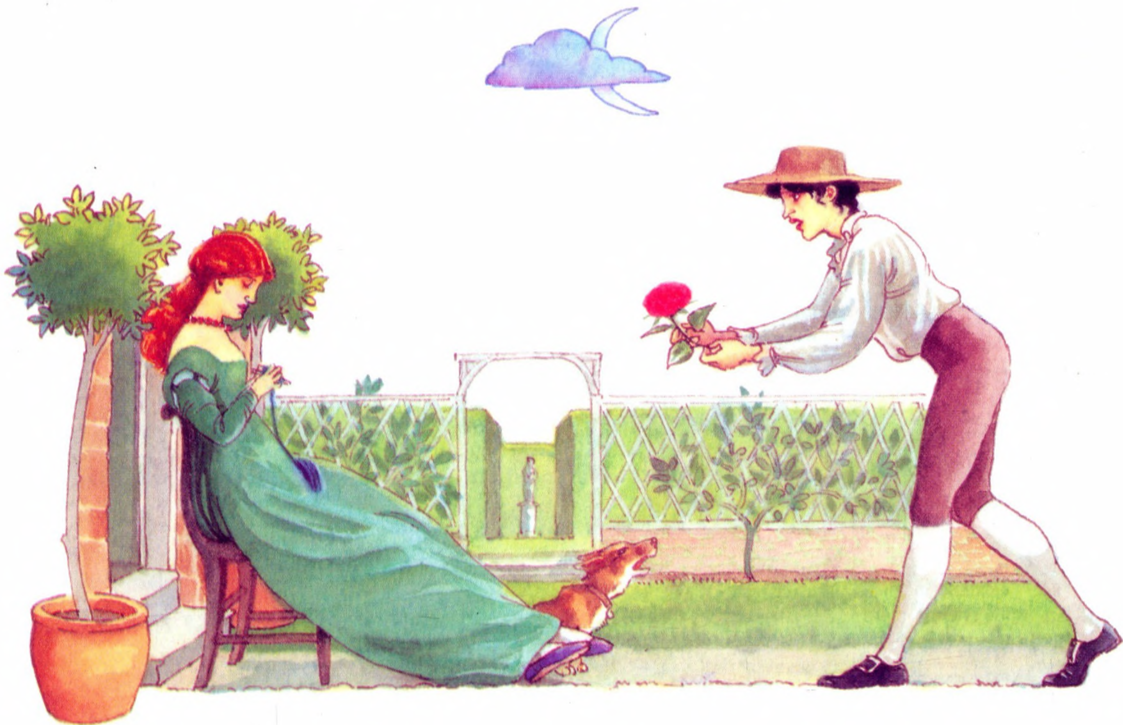
Ir Lakštingala dar labiau spaudėsi į spyglį, ir spyglys palietė jai širdį, aštriu skausmu nuvėrė ją. Juo aitriau skaudėjo, juo garsiau sklido jos giesmė, nes ji giedojo apie Meilę, galingesnę už Mirtį, apie Meilę, kuri nemiršta nė kape.

Ir stebuklingoji rožė paraudo kaip saulėtekis rytų danguje. Raudonai nusidažė jos žiedlapiai, raudonai kaip rubinas žėrėjo žiedo vidurys.

Bet Lakštingalos giesmė ėmė silpti, ir jos maži sparneliai ėmė plastentis, ir rūku apsitraukė jos akys. Tilo ir tilo jos giesmė, kol ji pajuto, kad gerklę kažkas sugniaužė.

Ir štai paskutinį kartą išsiveržė jos giesmė. Baltasis mėnulis klausėsi jos ir, pamiršęs aušrą, liko danguje spingsoti. Raudonoji rožė klausėsi jos ir sudrebėjo visa ekstazėje, ir atvėrė savo žiedo lapelius vėsiam ryto dvelksmui. Aidas nusinešė tą giesmę į savo purpurinį urvą kalnuose ir pažadino iš miegų piemenis. Nušnarėjo giesmė per nendres upėse, o jos nunešė žinią į jūrą.

– Žiūrėk, žiūrėk! – sušuko rožių Krūmas, – dabar jau žiedas pražydo galutinai!

Bet Lakštingala nebegalėjo nieko atsakyti, nes ji gulėjo nebegyva aukštoje žolėje su spygliu širdyje.

Vidurdienį Studentas atidarė langą ir pažiūrėjo į lauką.

– O, stebukle, kokia laimė! – sušuko jis. – Štai raudona rožė! Aš per visą savo gyvenimą dar nesu matęs tokios rožės kaip šita. Ji tokia graži, kad tikriausiai vadinasi ilgu lotynišku vardu.

Jis išsilenkė ir nuskynė ją.

Po to užsidėjo skrybėlę ir nubėgo į profesoriaus namus su rože rankoje.

Profesoriaus duktė sėdėjo tarpdury ir vyniojo ant ritės mėlynus šilkinius siūlus, o jos mažas šuniukas gulėjo prie kojų.

– Jūs sakėte, kad šoksite su manim, jeigu aš atnešiu jums raudoną rožę, – sušuko Studentas. – Štai raudoniausia visame pasaulyje rožė. Jūs prisisegsite ją šį vakarą prie širdies, ir, kai mudu šoksime, ji kalbės jums, kaip aš jus myliu.

Bet mergaitė gaižiai susiraukė.

– Tai kad ji gal netiks prie mano suknelės, – atsakė, – be to, karaliaus rūmų valdytojo sūnėnas atsiuntė man tikrų deimantų, o visi žino, kad deimantai kainuoja daug daugiau negu gėlės.

– Tiesą sakysiu, jūs esate labai nedėkinga, – piktai tarė Studentas ir sviedė rožę į gatvę; ji pateko į lataką, ir vežimo ratas ją pervažiavo.

– Nedėkinga! – tarė mergaitė. – O aš jums pasakysiu, jūs esate storžievis, o pagaliau iš viso, kas jūs esate? Studentas, ir niekas daugiau. Netikiu, kad jūs kada turėsite tokias sidabrines sagtis prie batų, kokias turi rūmų valdytojo sūnėnas, – ji pakilo nuo kėdės ir įėjo į vidų.

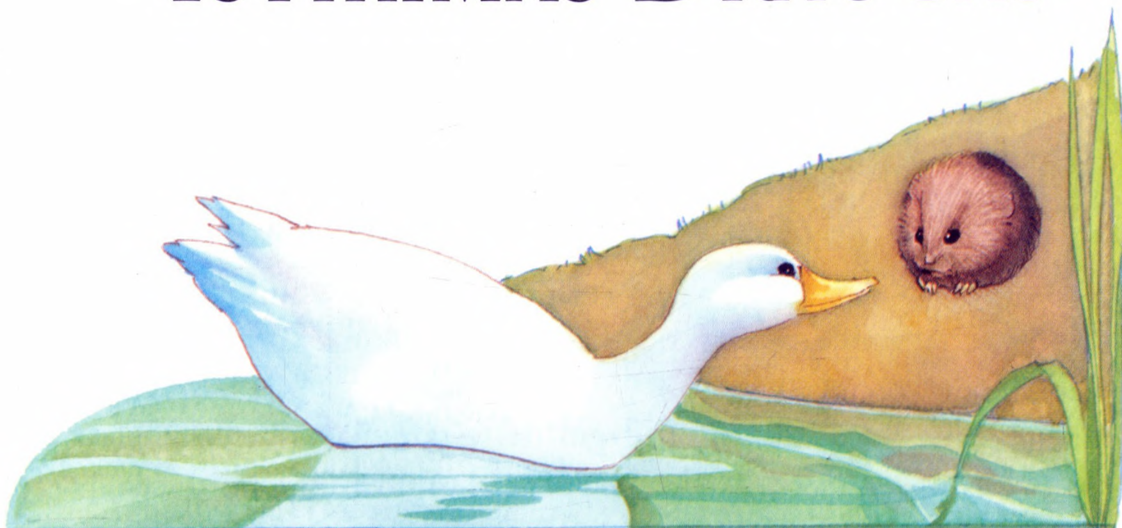
– Kokia ta Meilė kvailystė, – tarė sau Studentas, grįždamas namo. – Ji nėra nė perpus tiek naudinga kaip logika, nes ji nieko neįrodo, o pripaisto žmogui tokių dalykų, kurie negali įvykti, ir verčia patikėti tuo, ko nėra. Iš tiesų ji neturi jokios praktinės vertės, o kadangi šiais laikais yra svarbiausia būti praktiškam, tai aš vėl grįšiu prie filosofijos ir tyrinėsiu metafiziką.

Jis grįžo į savo kambarį, atsivertė didelę sudulkėjusią knygą ir pradėjo skaityti.

IŠTIKIMAS DRAUGAS

VIENĄ RYTĄ sena vandeninė Žiurkė iškišo galvą iš urvo. Ji turėjo blizgias lyg karoliai akis, žilus pasišiaušusius ūsus, o jos uodega buvo ilga ir tarsi iš juodos gumos padaryta. Maži ančiukai plaukiojo po tvenkinį nelyginant geltonų kanarėlių pulkelis, ir jų motina, visa baltutė, su skaisčiai raudonom kojom, stengėsi išmokyti juos, kaip vandenyje stovėti ant galvos.

– Jūs niekados nebūsite priimti į gerą draugiją, jeigu nemokėsite stovėti ant galvos, – kartojo ji savo mažyliams ir tolydžio rodė jiems, kaip tai daroma. Bet ančiukai jos nė kiek nepaisė. Jie buvo tokie jauni, jog nė nežinojo, koks didelis daiktas yra patekti į gerą draugiją.

– Kokie neklusnūs vaikai! – sušuko senė vandeninė Žiurkė. – Tokius tikrai vertėtų prigirdyti.

– Nieku gyvu, – atsakė Antis. – Pradžia galvą laužia kiekvienam, o tėvai visada turi ištekti kantrybės.

– O! Aš nieko nenusimanau apie tėvų jausmus, – tarė vandeninė Žiurkė. – Nesu šeimos žmogus. Tiesą sakant, niekad nebu-

vau ištekėjusi ir neketinu niekad tekėti. Meilė turi savotiško grožio, bet draugystė daug tauresnis jausmas. Iš tikrųjų aš nežinau pasaulyje kilnesnio ir nuostabesnio dalyko už tikrą draugystę.

– O, atleiskite, kokios, jūsų manymu, yra ištikimo draugo pareigos? – paklausė žaliasis Čivyliukas, kuris tupėjo čia pat gluosnyje ir netyčia girdėjo visą šneką.

– Va, kaip tik tą ir aš norėčiau žinoti, – tarė Antis, nuplaukė į tvenkinio pakraštį ir atsistojo ant galvos, kad vaikai matytų gerą pavyzdį.

– Koks kvailas klausimas! – sušuko vandeninė Žiurkė. – Savaime suprantama, aš lauksiu, kad mano ištikimas draugas už mane aukotųsi.

– O kuo jūs už tai jam atsilyginsite? – tarė mažas paukštelis, sūpuodamasis ant sidabrinės šakelės ir plasnodamas lengvučiais sparniukais.

– Aš nesuprantu jūsų, – atsakė vandeninė Žiurkė.

– Tai aš papasakosiu vieną istoriją apie šitą dalyką, – tarė Čivyliukas.

– Ar ji bus apie mane? – paklausė vandeninė Žiurkė. – Jei taip, aš pasiklausysiu, nes be galo mėgstu visokius pasakojimus.

– Tiks ir jums, – atsakė Čivyliukas.

Jis nuskrido žemyn ir, nutūpęs ant kranto, papasakojo istoriją apie ištikimą draugą.

– Kartą, – pradėjo Čivyliukas, – gyveno vienas doras vaikinas, vardu Hansas.

– Ar jis buvo labai žymus žmogus? – paklausė vandeninė Žiurkė.

– Ne, – atsakė Čivyliukas. – Nemanau, kad jis būtų buvęs žymus kuo nors daugiau, kaip gera širdim ir linksmu, apskritu, giedru veidu. Jis gyveno vienui vienas mažytėj lūšnelėj ir kasdien triūsė savo darže. Toli aplinkui nebuvo tokio puikaus daržo kaip jo. Čia augo turkų gvazdikai, leukonijos ir žvagiliai, ir

čebatėliai. Čia buvo damaskinių rožių, geltonųjų rožių, violetinių krokų, taip pat auksinių, purpurinių ir baltų žibuoklių. Sinavadai ir kartenės, mairūnai ir bazilikai, begonijos ir vilkadalgiai, narcizai ir gvazdikai krovė ir skleidė žiedus kiekvienas savo laiku, kas mėnesį gėlės keitėsi, ir todėl čia visados būdavo kuo akiai pasidžiaugti ir malonių kvapų pakvėpuoti.

Mažasis Hansas turėjo labai daug draugų, bet visų ištikimiausias draugas buvo malūnininkas Hju, didelis, stambus vyras. Taip, turtingasis Malūnininkas buvo taip atsidavęs mažajam Hansui, jog kada tik eidavo pro šalį, tada būtinai persisverdavo per jo tvorą ir susiskindavo didelę gėlių puokštę arba saują kvapių žolių, arba prisikimšdavo kišenę slyvų ar vyšnių, jei būdavo vaisių metas.

– Tikrų draugų viskas turi būti bendra, – dažnai sakydavo Malūnininkas, o mažasis Hansas tik linksėdavo galva ir šypsodavosi; jis labai didžiavosi, kad turi tokį tauriamintį draugą.

Kartais iš tikrųjų kaimynams atrodydavo keista, kad turtingasis Malūnininkas pats niekad nieko neatneša mažajam Hansui, nors jis turėjo šimtus maišų miltų malūne ir šešias melžiamas karves, o dar didelę bandą gausiavilnių avių, tačiau Hansas niekad nekvaršino sau galvos dėl tokių dalykų ir nežinojo didesnio malonumo, kaip klausytis visų tų gražių žodžių, kuriuos Malūnininkas kalbėdavo apie tikros draugystės nesavanaudiškumą.

Taigi mažasis Hansas kasdien plušėjo savo darže. Visą pavasarį, vasarą ir rudenį jis būdavo labai laimingas, bet, atėjus žiemai, Hansas nebeturėdavo nei vaisių, nei gėlių nunešti į turgų ir tada gerokai prisikentėdavo nuo šalčio ir alkio ir dažnai nueidavo gulti be vakarienės, tik kokią džiovintą kriaušę ar kietą riešutą perkandęs. Ir dar žiemą jis būdavo labai vienišas, nes Malūnininkas niekad jo neaplankydavo.

– Nieko gero nebūtų iš mano lankymosi pas mažąjį Hansą, kol dar yra sniego, – sakydavo Malūnininkas savo žmonai, – nes, matai, jei žmogų bėda prispiria, tai reikia jį palikti vieną, o ne varginti kieminėjimusi. Bent aš taip suprantu draugystę ir esu tikras, kad tokia nuomonė yra teisinga. Užtat palauksiu, kol ateis pavasaris, tada jį ir aplankysiu, o jis galės man priskinti didelį krepšį primulių ir jausis dėl to labai laimingas.

– Kaip ru rūpiniesi kitais, – atsakė jo Žmona, sėdėdama patogiame fotelyje priešais židinį, kur pleškėjo pušinės pliauskos. – Labai, labai rūpiniesi. Tikras malonumas klausytis, kaip tu kalbi apie draugystę. Manau, kad nė kunigas taip gražiai nepakalbėtų, nors jis gyvena trijų aukštų name ir nešioja auksinį žiedą ant mažojo piršto.

– Bet gal mes pasikvieskime pas save mažąjį Hansą? – tarė jauniausiasis Malūnininko Sūnus. – Jeigu vargšui Hansui bloga, tai aš atiduosiu jam pusę savo avižinės košės ir parodysiu savo baltuosius triušius.

– Tai kvailumas vaiko! – sušuko Malūnininkas. – Iš tiesų nežinau, kokia nauda leisti tave į mokyklą. Atrodo, kad tu ne gudryn, o kvailyn eini. Argi tu nesupranti, kad jei mažasis Hansas ateitų pas mus ir pamatytų, kaip pas mus šilta, kaip mes gardžiai valgom, kokią didelę raudonojo vyno statinę turim, tai jam galėtų kilti pavydas, o pavydas yra baisus daiktas ir gadina žmogų. O aš jokiu būdų nenoriu, kad Hansas būtų sugadintas. Aš, geriausias jo draugas, turiu sergėti jį ir žiūrėti, kad niekas jo nestumtų į jokią pagundą. Be to, atėjęs čia Hansas galėtų paprašyti manęs paskolinti miltų, o šito aš negalėčiau jam padaryti. Miltai yra vienas dalykas, o draugystė kitas, ir nereikia jų painioti. Šitie žodžiai skamba skirtingai, jie ir reiškia visai ką kita. Kiekvienas gali tą matyti.

– Kaip tu gerai kalbi, – tarė Malūnininko Žmona, prisipildama didelę stiklinę šildyto alaus. – Iš tikrųjų, mane net miegas suėmė. Visai kaip bažnyčioje sėdint.

– Daug žmonių gerai elgiasi, – kalbėjo toliau Malūnininkas, – bet tik labai nedaug kas gerai kalba, o šitai rodo, kad pakalbėti yra ir daug sunkesnis, ir daug gudresnis dalykas negu padaryti.

Ir jis įrėmė rūstų žvilgsnį į savo jaunėlį Sūnų kitapus stalo, kuris iš gėdos dėl savo kvailumo sėdėjo panarinęs galvą, išraudęs visas, ir varvino ašaras į arbatą. Tačiau jis buvo toks jaunas, kad jūs turite jam atleisti.

– Ar čia jau istorijos pabaiga? – paklausė vandeninė Žiurkė.

– Ne, kurgi, – atsakė Čivyliukas, – čia tik pradžia.

– Tai jūs visiškai atsilikęs nuo gyvenimo, – pasakė vandeninė Žiurkė. – Geras pasakotojas mūsų laikais pradeda nuo pabaigos, paskui pereina prie pradžios, o baigia ties viduriu. Toks yra naujasis metodas. Aš girdėjau apie jį vieną dieną iš kritiko, kuris vaikščiojo aplink tvenkinį su tokiu jaunu vyriškiu. Jis smulkiai gvildeno šitą klausimą, ir, manau, kad jo teisybė, nes jis buvo su mėlynais akiniais ir nuplikusiu pakaušiu, o kai tik jaunasis vyrukas įterpdavo kokią pastabą, jis visada atsakydavo: „Tpfu!“ Bet prašau tęsti savo istoriją. Aš labai pamilau Malūnininką. Aš ir pati turiu daug visokių taurių jausmų, tai, matai, toks tokį gerai atjaučiame.

– Taigi, – tarė Čivyliukas, straksėdamas nuo vienos kojos ant kitos, – kai tik žiema praėjo ir primulės pradėjo skleisti savo gelsvas žvaigždutes, Malūnininkas pasakė savo Žmonai, kad ketinąs leistis žemyn ir aplankyti mažąjį Hansą.

– Kokia gera tavo širdis! – sušuko jo Žmona. – Tu visada galvoji apie kitus. Tik neužmiršk pasiimti didžiojo krepšio gėlėms.

Malūnininkas pririšo malūno sparnus stipria geležine grandine ir nusileido nuo kalvos su krepšiu ant rankos.

– Labas rytas, mažasis Hansai, – tarė Malūnininkas.

– Labas rytas, – atsakė Hansas, pasirėmęs kastuvu ir išsišiepęs iki pat ausų.

– Kaip praleidai ilgą žiemą? – paklausė Malūnininkas.

– O, dėkui! – sušuko Hansas, – tu labai mielas žmogus, kad manimi rūpiniesi, iš tiesų labai mielas žmogus. Atvirai sakant, man buvo itin riesta, bet šit pavasaris atėjo, ir aš vėl esu visiškai laimingas, ir visos mano gėlės gražiai auga.

– Mes žiemą dažnai pakalbėdavome apie tave, Hansai, – tarė Malūnininkas, – ir mums būdavo įdomu, kaip tu gyveni.

– Tai malonu iš tavęs girdėti, – tarė Hansas, – aš jau beveik būgštavau, ar nebūsite manęs užmiršę.

– Hansai, aš stebiuosi tavimi, – pasakė Malūnininkas, – kas draugus užmiršta. Tokią stebuklingą ypatybę turi draugystė, bet tik tu nesupranti gyvenimo poezijos. Beje, kokios gražios tavo primulės.

– Jos tikrai labai gražios, – tarė Hansas, – ir viena laimė, kad aš jų tiek daug turiu. Nunešiu į turgų ir parduosiu burmistro dukteriai, o už gautus pinigus išpirksiu savo karutį.

– Išpirksi savo karutį? Nori pasakyti, kad pardavei? Kokią kvailystę tu padarei!

– Teisybė tokia, – sakė Hansas, – kad aš kitaip negalėjau. Matai, žiema buvo man labai sunki, ir aš visai nebeturėjau už ką duonos nusipirkti. Pirmiausia pardaviau sidabrines sagas iš savo išeiginio švarko, paskui sidabrinę grandinėlę, vėliau ilgąją pypkę, pagaliau pardaviau ir karutį. Bet dabar aš vėl viską išpirksiu.

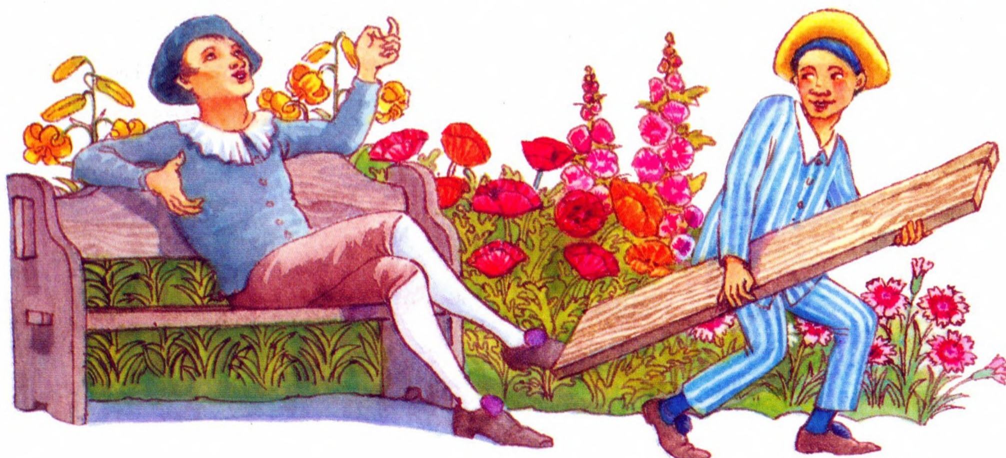
– Hansai, – tarė Malūnininkas, – aš tau atiduosiu savo karutį. Jis ne itin geras; tikrai, vieno šono nebėra visiškai, ir stipinai keli išlūžę, bet vis dėlto aš jį tau atiduosiu. Žinau, čia mano labai jau didelis dosnumas, ir daug kas laikys mane paskutiniu kvailiu, kad skiriuosi su savo karučiu, bet aš ne toks kaip kiti žmonės. Manau, kad dosnumas sudaro draugystės esmę, o, be to, aš jau turiu įsigijęs naują karutį. Taigi būk ramus ir nesirūpink, aš atiduosiu tau savo karutį.

– Taip, čia didelis tavo dosnumas, – tarė mažasis Hansas, ir jo linksmas apskritas veidas švytėjo iš džiaugsmo. – Aš lengvai galėsiu jį pasitaisyti, turiu namie gerą lentą.

– Gerą lentą! – tarė Malūnininkas. – Nagi man kaip tik reikia lentos klojimo stogui! Prakiuro didelė skylė ir, jeigu neužlopysiu, javus gali sulyti. Kaip gerai, kad tu apie tai užsiminei! Ir va ko nereikia pamiršti: vienas geras darbas visuomet traukia paskui save kitą gerą darbą. Aš tau padovanojau karutį, o tu man dovanoji lentą. Žinoma, karutis vertas kur kas daugiau negu lenta, bet tikra draugystė niekad tokių daiktų neskaičiuoja. Būk geras, atnešk man ją tuojau, ir aš dar šiandien imsiuos taisyti savo klojimą.

– Žinoma, – sušuko mažasis Hansas, nubėgo į pašiūrę ir ištraukė lentą.

– Nelabai didelė ta tavo lenta, – tarė Malūnininkas, žiūrinėdamas ją, – ir aš beveik manau, kad kai užsilopysiu klojimo sto-

gą, tau nebeliks kuo karučio taisyti, bet, aišku, tai ne mano kaltė. O dabar, kadangi aš dovanojau tau savo karutį, tu tikriausiai duosi man už tai gėlių. Štai krepšys, ir, žiūrėk, priskink jį pilną.

– Pilną? – susirūpinęs tarė mažasis Hansas, nes tas krepšys buvo tikrai labai didelis, ir jis žinojo, kad prikrovus jį pilną nebeliks ką nešti į turgų, o jis labai troško išsipirkti savo sidabrines sagas.

– Suprantama, – atsakė Malūnininkas, – kadangi aš dovanojau tau savo karutį, tai nemanau, kad būtų per daug prašyti iš tavęs trupučio gėlių. Galbūt aš klystu, bet esu linkęs manyti, kad draugystei, tikrai draugystei, svetimas bet koks savanaudiškumas.

– Brangusis mano drauge, geriausias mano drauge, – sušuko mažasis Hansas, – visos mano sodo gėlės yra tavo. Tavo gera nuomonė man visada brangesnė negu mano sidabrinės sagos, – ir jis nubėgęs išskynė visas puikiąsias primules, kol prikrovė Malūnininko krepšį.

– Viso labo, mažasis Hansai, – pasakė Malūnininkas, kopdamas prieš kalnelį su lenta ant pečių ir dideliu krepšiu rankoje.

– Viso labo, – atsiliepė mažasis Hansas ir vėl ėmėsi smagus kasinėti daržą; jis labai džiaugėsi karučiu.

Kitą dieną jis raišiojo ant verandos dekoratyvinius krūmus, tik šit girdi – Malūnininkas jį šaukia nuo kelio. Tuoj jis nušoko nuo kopėčių ir, nubėgęs į sodą, pažiūrėjo pro tvorą.

Ten stovėjo Malūnininkas su dideliu maišu miltų ant nugaros.

– Brangus mažasis Hansai, – tarė Malūnininkas, – ar nesutiktum už mane nunešti šitą miltų maišą į turgų?

– O, kaip gaila, – tarė Hansas, – bet šiandien visai neturiu laiko. Aš turiu visus vijoklius pririšioti, ir visas gėles palaistyti, ir visą šieną sugrėbti.

– Bet iš tiesų, – tarė Malūnininkas, – kai pagalvoji, kad aš atiduodu tau savo karutį, tai itin nedraugiška, kad tu nenori man padaryti paslaugos.

– O, nekalbėk šitaip, – sušuko mažasis Hansas, – aš kaip gyvas niekad nesutiksiu būti nedraugiškas, – įbėgo į vidų, stvėrė kepurę ir nukėblino su dideliu maišu ant kupros.

Buvo labai karšta diena, ir kelias baisiai dulkėjo; ir kol Hansas pasiekė šeštą mylios stulpą, buvo taip pavargęs, jog turėjo atsisėsti ant žemės ir pailsėti. Bet tuoj vėl narsiai kėlėsi ir ėjo ir pagaliau priėjo turgų. Neilgai trukęs, jis labai gerai pardavė miltus ir tuoj pat išsiruošė namo, mat bijojo, kad, per vėlai išėjęs, nesutiktų kelyje plėšikų.

– Šiandien buvo tikrai sunki diena, – tarė sau mažasis Hansas, eidamas gulti, – bet džiaugiuosi, kad neatsakiau Malūnininkui, nes jis yra geriausias mano draugas, o, be to, jis man pažadėjo atiduoti savo karutį.

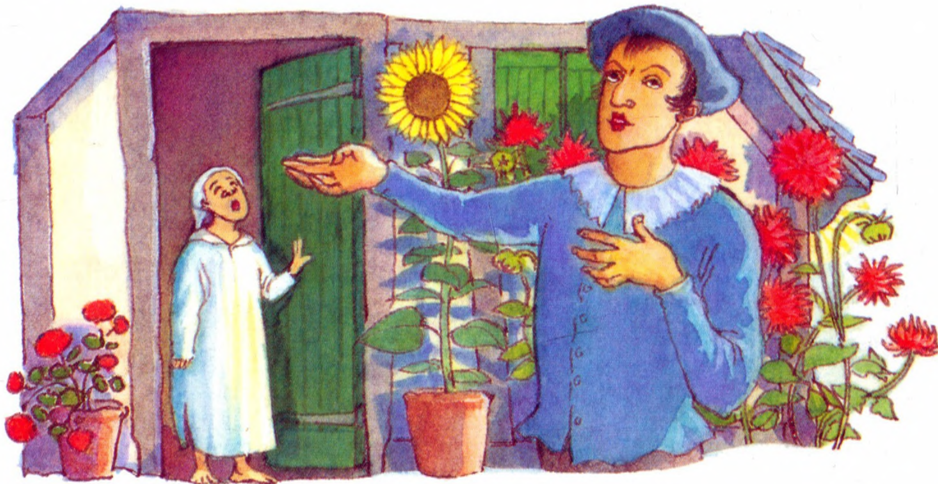
Kitą rytą anksti Malūnininkas nusileido nuo kalvos pasiimti savo pinigų už miltų maišą, bet mažasis Hansas buvo taip išvargęs, kad dar tebegulėjo lovoje.

– Garbės žodis, – tarė Malūnininkas, – tu esi didelis tinginys. Kadangi aš tau dovanosiu karutį, manau, kad galėtum tikrai uoliau darbuotis. Dykinėji-

mas – pirmutinė nuodėmė, ir man labai nepatinka tingūs ar gaišūs draugai. Tu neturėtum užsigauti dėl tokio tiesaus mano žodžio. Žinoma, man į galvą neateitų taip kalbėti, jeigu nebūčiau tavo draugas. Bet ko būtų verta draugystė, jeigu draugas draugui stačiai nepasakytų, ką jis galvoja? Lipšnų, palankų ar malonų žodį kiekvienas pasakys, bet nemalonius dalykus rėš tiktai tikras draugas, nesivaržydamas įskaudinti. Taip, tikras draugas iš tiesų mieliau šitaip ir padarys, nes jis žino, kad jo žodžiai išeis į gera.

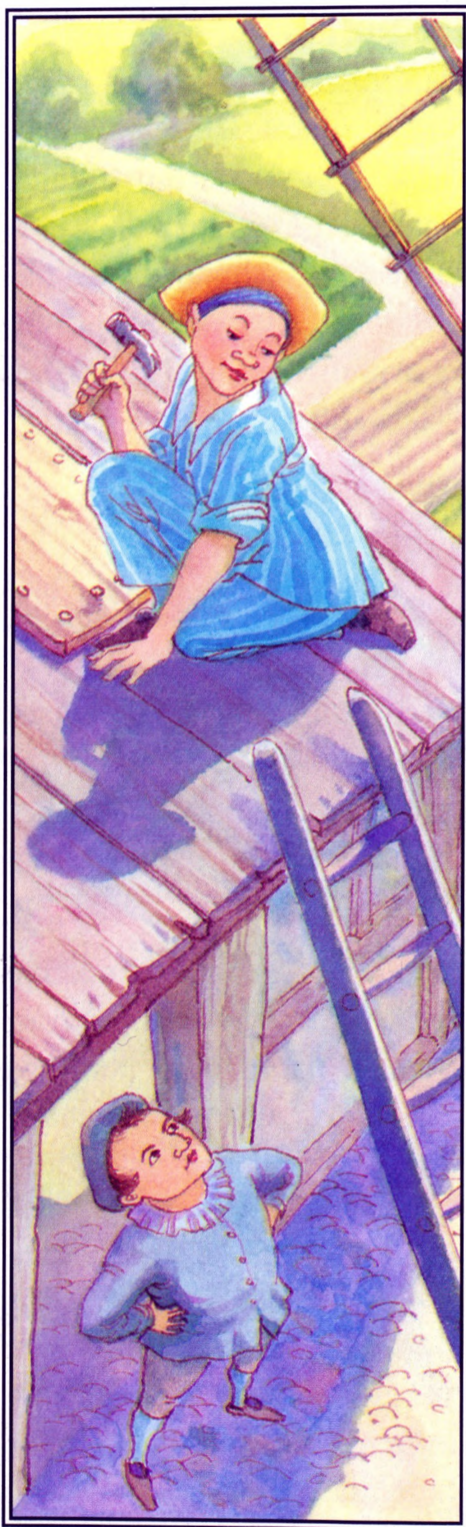
– Aš labai atsiprašau, – tarė mažasis Hansas, prasitrindamas akis ir nusimaudamas naktinę kepuraitę, – bet buvau taip nuvargęs, kad maniau patysoti truputį lovoje ir pasiklausyti paukščių čiulbėjimo. Žinai, man visad geriau sekasi dirbti pasiklausius paukščių giesmės.

– Taip? Man malonu girdėti, – pasakė Malūnininkas, plekšnodamas mažajam Hansui per nugarą, – mat noriu, kad tu ateitum į malūną, kai tik apsirengsi, ir pataisytum man klojimo stogą.

Vargšui mažajam Hansui baisiai rūpėjo eiti darbuotis į savo sodą, mat jo gėlės jau dvi dienas buvo nelaistytos, bet nesinorėjo atsakyti Malūnininkui, nes Malūnininkas buvo jam toks geras draugas.

– Kaip tau atrodo, ar labai nedraugiškai padaryčiau, jei sakyčiau, kad neturiu laiko? – pasiteiravo jis droviu ir baikščiu balsu.

– Suprantama, – atsakė Malūnininkas. – Aš nemanau, kad iš tavęs per daug reikalauju, nes aš juk pažadėjau atiduoti tau savo karutį; bet, žinoma, jeigu tu atsisakysi, aš eisiu ir lopysiu stogą pats.

– O! Jokiu būdu, – sušuko mažasis Hansas; jis šoko iš lovos, apsirengė ir nuėjo prie klojimo.

Dirbo ten kiaurą dieną iki pat saulės laidos, o saulei leidžiantis Malūnininkas atėjo pažiūrėti, kaip jam sekasi.

– Ar jau užlopei stogo skylę, mažasis Hansai? – sušuko Malūnininkas džiugiu balsu.

– Taip, užlopiau, – atsakė mažasis Hansas, lipdamas kopėčiomis žemyn.

– O! – tarė Malūnininkas, – nėra malonesnio darbo, kaip dirbti už kitą.

– Tikrai didelė laimė girdėti tave kalbant, – atsakė mažasis Hansas, sėsdamasis ir šluostydamasis kaktą, – labai didelė laimė. Bet man pačiam turbūt niekad neateis į galvą tokių puikių minčių kaip tau.

– O, ateis ir tau, – pasakė Malūnininkas, – tik tu turi labiau stengtis. Dabar tu išmanai tik draugystės praktiką, ateis laikas, tu išmanysi ją ir teoriškai.

– Ar tu išties taip manai? – paklausė mažasis Hansas.

– Nė kiek tuo neabejoju, – atsakė Malūnininkas, – bet dabar, pataisęs stogą, tu verčiau eik namo ir ilsėkis, nes norėsiu, kad rytoj išgintum mano bandą į kalnus.

Vargšas mažasis Hansas bijojo ką ir besakyti, ir kitą rytą anksti Malūnininkas atvarė savo bandą tiesiai prie lūšnelės, o Hansas išsivarė ją į kalnus. Jis sugaišo visą dieną, kol suvaikščiojo ten ir atgal, ir kai grįžo, buvo tiek išvargęs, jog kaip sėdo ant kėdės, taip ir užmigo ir pabudo tiktai dienai išaušus.

– Kokia smagi diena man bus sode šiandien, – tarė jis ir nedelsdamas nuėjo darbuotis.

Bet jam vis nelikdavo laiko pasirūpinti savo gėlėmis, nes jo draugas Malūnininkas nuo-

lat lankydavosi pas jį ir siuntinėdavo su visokiomis užduotimis, kurios atimdavo daug laiko, arba kviesdavosi padėti jam malūne. Mažasis Hansas kartais labai krimsdavosi bijodamas, kad jo gėlės nepamanytų, jog jis užmiršo jas, bet guodėsi ta mintimi, kad Malūnininkas juk yra geriausias jo draugas.

– Be to, – sakydavo mažasis Hansas, – jis pažadėjo atiduoti man savo karutį, o tai yra tikras jo dosnumas.

Taip mažasis Hansas už Malūnininką dirbo, o malūnininkas kalbėjo kuo gražiausias kalbas apie draugystę, kurias Hansas žymėdavosi užrašų knygutėje, o paskui naktį pasiskaitydavo, nes jis buvo labai stropus mokinys.

Šit vieną vakarą, kai mažasis Hansas sėdėjo prie židinio, kažkas garsiai pasibeldė į duris. Oras tą naktį buvo baisus, vėjas daužėsi, staugė aplink trobą kaip pašėlęs, tai iš karto Hansas pagalvojo, kad audra subeldė. Bet beldimas pasigirdo dar ir dar, ir kiekvieną sykį vis garsiau.

– Koks nors vargšas pakeleivis, – tarė sau mažasis Hansas, bėgdamas prie durų.

Lauke stovėjo Malūnininkas su žibintu vienoje rankoje ir su didele lazda kitoje.

– Brangus mažasis Hansai, – sušuko Malūnininkas, – didelė bėda mane ištiko. Mano mažylis vaikas nukrito nuo kopėčių ir susižeidė, tai reikia eiti daktaro. Bet jis gyvena taip toli, o naktis tokia bjauri, jog aš dabar ką tik sugalvojau, kad būtų daug geriau, jei tu nueitum už mane. Tu žinai, aš atiduodu tau savo karutį, ir visiškai teisinga, jei tu man ką nors už tai padarysi.

– Iš tikrųjų, – sušuko mažasis Hansas, – tavo atsilankymas man yra didelė garbė, ir aš tučtuojau einu. Bet prašyčiau paskolinti man savo žibintą, nes naktis tokia tamsi, aš galiu įkristi į griovį.

– Man labai gaila, – atsakė Malūnininkas, – bet čia mano naujasis žibintas, ir man būtų didelis nuostolis, jeigu jam kas nors atsitiktų.

– Gerai, ne bėda, apsieisiu be jo, – sušuko mažasis Hansas, nusikabino didžiuosius kailinius, šiltą raudoną kepurę, užsirišo šaliką ant kaklo ir išėjo.

Kokia baisi audra siautė tą naktį! Buvo taip tamsu, jog mažasis Hansas vos galėjo įžiūrėti, o vėjas toks smarkus, jog jis vos vos negriuvo žemėn. Tačiau jis labai narsiai laikėsi ir, tris valandas ėjęs, pagaliau priklampojo iki daktaro namų ir pasibeldė į duris.

– Kas ten? – sušuko daktaras, iškišęs galvą pro miegamojo langą.

– Mažasis Hansas, daktare.

– Ko tau reikia, mažasis Hansai?

– Malūnininko sūnus nukrito nuo kopėčių ir susižeidė, ir Malūnininkas prašo, kad jūs tuojau atvyktumėte.

– Gerai! – pasakė daktaras. Jis liepė pabalnoti arklį, paduoti aulinius batus, žibintą, nulipo žemyn ir nujojo Malūnininko namų link, o mažasis Hansas nulapseno iš paskos.

Bet audra šėlo vis smarkiau ir smarkiau, lietus pylė čiurkšlėmis, ir mažasis Hansas nebegalėjo nei matyti kur einąs, nei spėti paskui arklį. Galiausiai jis pametė kelią ir nuklydo į liūną, kur buvo labai pavojinga eiti, nes visur žiojėjo gilūs akivarai. Tenai vargšas mažasis Hansas ir prigėrė. Jo kūną rado kitą dieną ožkų piemenys, plūduriuojantį dideliame duburyje ir parnešė į jo lūšnelę.

Visi suėjo į mažojo Hanso laidotuves, nes jis buvo visų mėgstamas. O Malūnininkas buvo pats svarbiausias gedėtojas.

– Kadangi aš buvau geriausias jo draugas, – pasakė Malūnininkas, – tai man tinka užimti geriausią vietą, – ir jis žengė laidotuvių procesijos priekyje, apsivilkęs ilgu juodu švarku, kartkartėmis šluostydamasis akis didele nosine.

– Mažojo Hanso tikrai pasiges kiekvienas iš mūsų, – tarė kalvis, kai po laidotuvių jie visi patogiai sėdėjo smuklėje girsnodami vyną, paskanintą šaknelėmis, ir valgydami saldžius pyragaičius.

– Bent aš tai tikrai gedėsiu, – atsakė Malūnininkas, – mat jau buvau beveik kaip ir padovanojęs jam savo karutį, o dabar tikrai nebežinau, ką su juo veikti. Jis man tik painiojasi po kojomis namuose, o yra toks sulūžęs, kad aš nieko negaučiau už jį, jeigu norėčiau parduoti. Daugiau jau šiukštu niekam nieko nebedovanosiu. Visada žmogus gauni nukentėti dėl savo dosnumo.

– Na ir? – tarė vandeninė Žiurkė po ilgos pertraukos.

– Čia jau ir galas, – pasakė Čivyliukas.

– Bet kaip toliau buvo Malūnininkui? – paklausė vandeninė Žiurkė.

– O! Kad aš nė nežinau, – atsakė Čivyliukas. – Be to, man visiškai ir neįdomu.

– Iš to aiškiai matyti, kad jūs jokios atjautos neturit, – tarė vandeninė Žiurkė.

– Žinot, jūs turbūt ne visai supratote šio pasakojimo pamokomąją mintį, – tarė Čivyliukas.

– Ką tokį, ką? – sucypė vandeninė Žiurkė.

– Pamokomąją mintį.

– Ar jūs norite pasakyti, kad pasakojimas turėjo pamokomąją mintį?

– Tai jau taip, – atsakė Čivyliukas.

– Še tai tau, – tarė vandeninė Žiurkė labai piktai. – Manau, jūs tą turėjote pasakyti man prieš pradėdamas pasakoti. Tada aš tikrai nebūčiau jūsų klausiusis, o tik pasakiusi kaip tasai kritikas: „Tpfu!“ Tačiau galiu tą pasakyti ir dabar, – ji suspigo visa gerkle „Tpfu!“, suvizgino uodegą ir šmurkštelėjo atgal į savo urvą.

– Kaipgi jums patinka vandeninė Žiurkė? – paklausė Antis, atsiyrusi po valandėlės. – Ji turi labai daug gerų bruožų, bet aš, būdama motina, negaliu be ašarų žiūrėti į užkietėjusią senmergę.

– Rodos, būsiu ją užpykdinęs, – atsakė Čivyliukas. – Mat aš papasakojau jai istoriją su pamokomąja mintimi.

– O, taip daryti visada labai pavojinga! – tarė Antis.

Ir aš visiškai su ja sutinku.

SAVANAUDIS MILŽINAS

KIEKVIENĄ POPIETĘ grįždami iš mokyklos vaikai užsukdavo į Milžino sodą pažaisti.

Tai buvo didelis gražus sodas, prižėlęs minkštos žolės. Kur ne kur iš žolės lyg žvaigždutės stiebėsi žavios gėlytės, dvylika persikų medelių, augančių sode, pavasarį apsipildavo švelniais rožių ir perlų spalvos žiedais, o rudenį gausiai aplipdavo vaisiais. Medžiuose paukščiai taip saldžiai čiulbėjo, jog vaikai, metę žaidimus, imdavo jų klausytis.

– Kaip gera mums čia! – krykštavo jie.

Vieną dieną sugrįžo Milžinas. Jis buvo išėjęs aplankyti savo draugo Konvalio vilktako ir išbuvo pas jį septynerius metus. Per septynerius metus spėjo apsakyti viską, ką buvo norėjęs, nes nebuvo per daug iškalbus, ir susibaudė grįžti atgal į savo pilį. O parkeliavęs išvydo vaikus žaidžiant sode.

– Ką jūs čia veikiate? – užriko baisiu balsu, ir vaikai išsibėgiojo.

– Mano sodas yra mano sodas, – pasakė Milžinas, – ir kiekvienas turi tai įsikalti į galvą. Niekam, be manęs, nebus leista čia žaisti.

Jis apsitvėrė aukšta siena ir pakabino skelbimą:

ĮEITI DRAUDŽIAMA.
NEKLAUŽADOS BUS
NUBAUSTI.

Milžinas buvo didelis savanaudis.

Vargšams vaikams nebeliko kur žaisti. Rinkosi ant kelio, bet kelias buvo labai dulkėtas, pilnas aštrių akmenukų, ir jiems ten žaisti nepatiko. Pasibaigus pamokoms, dabar jie slampinėjo aplink didžiąją sieną ir kalbėjo apie nuo jų paslėptą puikųjį sodą.

– Kaip gera mums ten buvo, – sakė jie vienas kitam.

Paskui atėjo Pavasaris, ir visuose pašaliuose margavo gėlytės, knibždėte knibždėjo paukščiai. Tiktai Savanaudžio Milžino sode tebebuvo žiema.

Paukščiai nebenorėjo ten čiulbėti, nes trūko vaikų, o medžiai užmiršo žydėti. Kartą graži gėlytė kyštelėjo galvutę iš po žolės, bet pamatė skelbimą ir taip susigraudino dėl vaikų, jog sulindo atgal į žemę miegoti. Vieninteliai lankytojai, kuriems čia patiko, buvo Sniegas ir Speigas.

– Pavasaris pamiršo šį sodą, – džiūgavo jie, – ir mes čia dabar karaliausime ištisus metus.

Sniegas užklojo žolę stora balta drobule, o Speigas išrašė visus medžius sidabro raštais. Tada jie pasikvietė Šiaurės Vėją paūžauti su jais, ir tas atrūko. Jis buvo apsitūlojęs kailiniais ir visą naktį trankėsi sode, baladojosi po kaminus.

– Tai puiki vietelė, – sakė jis, – turime pasikviesti į svečius ir Krušą.

Pribuvo ir Kruša. Diena dienon po tris valandas ji kapojo pilies stogą, kol išmušė didžiumą čerpių, o paskui siautė daužėsi po sodą. Ji vilkėjo pilkais drabužiais, jos alsavimas buvo ledinis.

– Nesuprantu, kodėl taip vėluoja Pavasaris, – sakė Savanaudis Milžinas sėdėdamas prie lango ir žiūrėdamas į apšalusį baltą sodą. – Manyčiau, oras turėtų veikiai keistis.

Bet Pavasaris taip ir neatėjo, neatėjo nė Vasara. Ruduo kiekvieną sodą apdalino vaisiais, bet ničnieko neatnešė į Milžino sodą.

– Jis per didelis egoistas, – sakė Ruduo. Tad čia visą laiką svečiavosi Žiema, o Šiaurės Vėjas, Kruša, Speigas ir Sniegas dūko medžiuose.

Vieną rytą Milžinas nubudęs lovoje išgirdo švelnius muzikos garsus. Jo ausims jie skambėjo taip maloniai, jog jis pamanė, kad pro šalį traukia Karaliaus muzikantai. O iš tikrųjų tik mažas čivyliukas čiulbėjo už lango, bet Milžinas taip seniai nebuvo girdėjęs paukščių savo sode, jog čivyliuko giesmė jam pasirodė gražiausia muzika pasaulyje. Tada Kruša nustojo sūkuriuoti jam viršum galvos, Šiaurės Vėjas liovėsi kaukęs, o pro pravirą langą atsklido saldus kvapas.

– Matyt, pagaliau atėjo Pavasaris, – tarė Milžinas, iššoko iš lovos ir apsidairė.

Ką jis išvydo?

Atsivėrė nuostabus reginys. Pro plyšelius sienoje į sodą buvo sulindę vaikai ir sutūpę ant medžių šakų. Kiekviename medyje, kur jis užmetė akį, buvo matyti po vaikiuką. O medžiai taip džiaugėsi sugrįžusiais vaikais, jog apsiskleidė žiedais ir švelniai lingavo savo šakas viršum jų galvų. Skraidžiojo paukščiai ir čiulbėjo ulbėjo iš džiaugsmo, o gėlės stiebėsi iš žalios žolės ir juokėsi. Tai buvo žavus reginys, ir tiktai viename sodo kampe dar laikėsi Žiema. Tai buvo nuošaliausias užkampis, ir jame kiūtojo mažas berniukas. Toks mažutis, jog neįstengė pasiekti šakų,

tad vaikščiojo aplinkui ir verkė. Vargšas medelis vis dar tebebuvo po šerkšnu ir sniegu, ir po jį siautėjo ūžavo Šiaurys.

– Kabinkis į mane, – pasakė Medis ir palenkė šakas žemai žemai, kiek galėjo, bet berniukas buvo per mažas.

Ir Milžinui širdis sutirpo bežiūrint pro langą.

– Koks buvau savanaudis! – tarė jis. – Dabar žinau, kodėl Pavasaris nenorėjo čionai ateiti. Aš užkelsiu tą vargšą vaikelį į medžio viršūnę, o paskui sugriausiu sieną, ir mano sode visuomet žais vaikai.

Jis iš tikrųjų labai krimtosi dėl to, kaip buvo pasielgęs. Tad jis nutykino laiptais, patyliukais atidarė paradines duris ir išėjo į sodą. Bet kai vaikai jį pamatė, persigando ir išbėgiojo, o į sodą vėl sugrįžo Žiema. Tik mažasis berniukas nepabėgo, nes jo akys buvo taip apsiašarojusios, jog ir nepastebėjo Milžino. Milžinas

tyliai priėjo prie jo iš užpakalio, suėmė jį atsargiai ranka ir įkėlė į medį. Ir medis iškart pražydo, sulėkė ant jo paukščiai ir ėmė čiulbėti, o mažasis berniukas, išskėtęs abi rankas, apglėbė Milžino kaklą ir pabučiavo. Ir kiti vaikai, pamatę, kad Milžinas nebeniršta, subėgo atgal, o kartu su jais grįžo Pavasaris.

– Dabar tai jūsų sodas, vaikučiai, – pasakė Milžinas ir, paėmęs didelį kirvį, nugriovė sieną. Kai žmonės per pietus ėjo į turgų, matė Milžiną žaidžiantį su vaikais gražiausiame, kokį tik kada buvo regėję, sode.

Visą dieną vaikai žaidė, o vakare priėjo prie Milžino palinkėti labos nakties.

– O kur jūsų mažasis bičiulis? – paklausė jis. – Tas berniukas, kurį įkėliau į medį? – Milžinui jis labai krito į širdį, nes jį pabučiavo.

– Mes nežinome, – atsakė vaikai. – Jis jau nuėjo.

– Turite jam pasakyti, kad būtinai ateitų rytoj, – paprašė Milžinas.

Bet vaikai atsakė, kad nežino, kur jis gyvena ir kad iki šiol nebuvo jo matę. Milžinas labai nusiminė.

Kiekvieną popietę, pasibaigus pamokoms, vaikai ateidavo ir žaisdavo su Milžinu. Tačiau mažasis vaikutis, kurį Milžinas pamilo, niekada daugiau nepasirodė. Milžinas buvo labai malonus visiems, tik ilgėjosi savo mažojo draugo ir dažnai apie jį kalbėdavo.

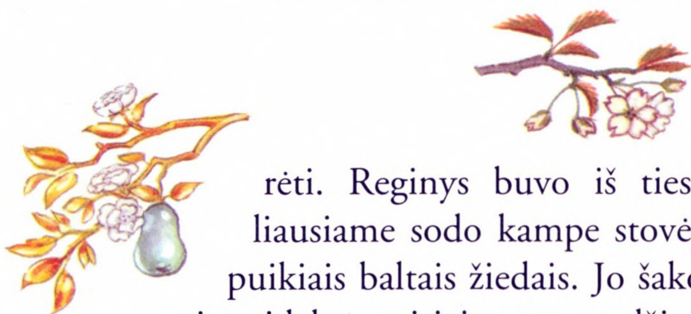
– Kaip norėčiau jį pamatyti! – nuolat kartojo.

Metai ėjo. Milžinas paseno ir paliego. Nebegalėjo žaisti, todėl sėdėjo dideliame krėsle, žiūrėjo į žaidžiančius vaikus ir grožėjosi savo sodu.

– Turiu daug gražių gėlių, – tarė jis, – bet iš visų gėlių pasaulyje gražiausios yra vaikai.

Vieną žiemos rytmetį rengdamasis jis pažvelgė pro langą. Dabar jam nebebuvo pikta ant Žiemos, nes žinojo, kad Žiema ateina tik tada, kai Pavasaris miega ir gėlės ilsisi.

Staiga jis pasitrynė akis iš nuostabos ir negalėjo atsižiū-

rėti. Reginys buvo iš tiesų stebuklingas. Nuošaliausiame sodo kampe stovėjo medis, visas apklėstas puikiais baltais žiedais. Jo šakos buvo iš aukso, nuo jų sviro sidabro vaisiai, o po medžiu išvydo mažąjį berniuką, kurį buvo pamilęs.

Iš didelio džiaugsmo Milžinas laiptais nubildėjo žemyn ir išpuolė į sodą. Paknopstom per žolę jis pribėgo prie berniuko. O kai priėjo visai arti, jo veidas išraudo iš pykčio, ir jis tarė:

– Kas drįso tave sužeisti?

Nes berniuko rankų delnuose buvo dviejų vinių žymės, kojytėse taip pat.

– Kas drįso tave sužeisti? – šaukė Milžinas. – Tik pasakyk man, aš paimsiu savo didįjį kardą ir jį užmušiu.

– Ne! – atsakė vaikas. – Ne, nes tai meilės žaizdos.

– Kas tu esi? – paklausė Milžinas, baimingo džiaugsmo sukrėstas, ir sukniubo ant kelių prieš vaikutį.

O vaikas nusišypsojo Milžinui ir pasakė:

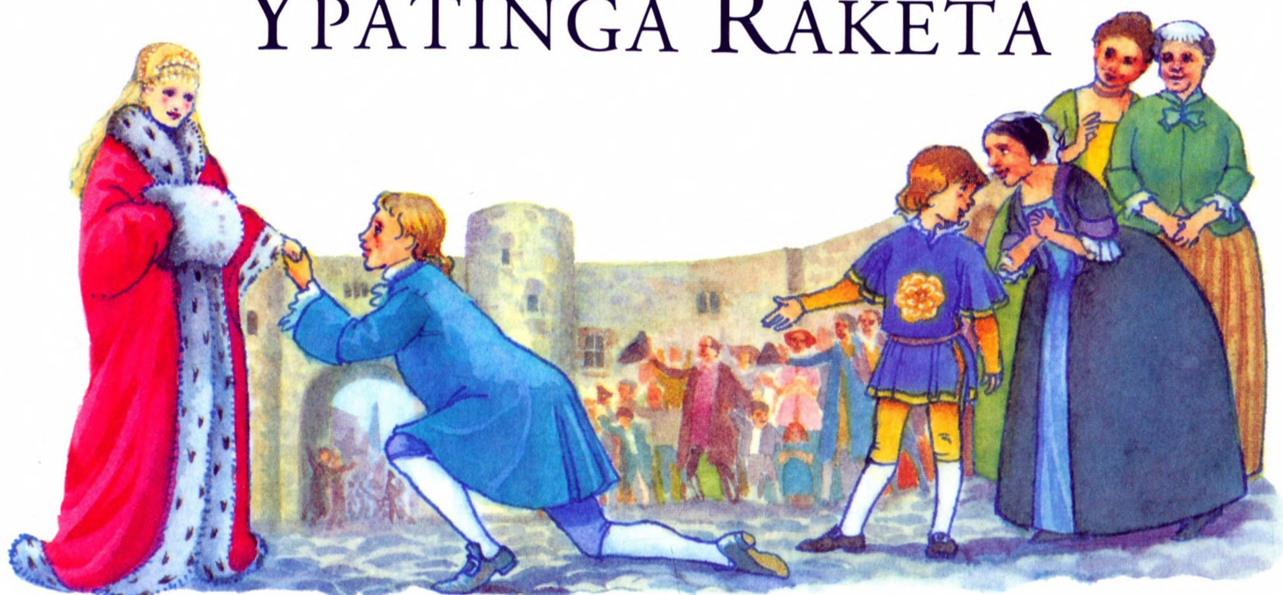
– Tu man kartą leidai žaisti savo sode, o šiandien eisi kartu su manim į mano sodą, kuris yra Rojus.

Ir kai vaikai tądien po pietų atbėgo, rado Milžiną negyvą gulintį po medžiu, visą apklėstą baltais žiedais.

YPATINGA RAKETA

KARALIAUS SŪNUS rengėsi vesti, tad buvo ko džiaugtis visam kraštui. Jis visus metus laukė savo nuotakos, ir pagaliau ji čia. Toji buvo rusų Princesė ir atkeliavo ilgą kelią nuo pat Suomijos rogėmis, kurias traukė šeši elniai. Rogės buvo iš aukso, atrodė kaip didelė gulbė, ir tarp jos sparnų gulėjo mažutė Princesė. Ilga šermuonėlių mantija dengė ją iki pat kulnų, ant galvos turėjo sidabru išsiuvinėtą mažučiukę kepurytę, o pati buvo balta kaip tie sniego rūmai, kuriuose iki tol jos gyventa. Tokia balta, jog žmonės visi stebėjosi, kol ji važiavo gatvėmis. „Ji kaip balta rožė!“ – šaukė jie ir bėrė gėles iš balkonų.

Prie Pilies vartų jos pasitikti išėjo Princas. Jo buvo svajingos žibuoklių spalvos akys, o plaukai grynas auksas. Ją išvydęs, Princas priklaupė ant vieno kelio ir pabučiavo jos ranką.

– Jūsų atvaizdas puikus, – sušnibždėjo jis, – bet jūs pati dar puikesnė, – ir mažoji Princesė išraudo.

– Pirma ji buvo kaip balta rožė, – tarstelėjo Pažas kažkam į šalį, – o dabar yra lyg raudona rožė.

Tai džiaugsmo buvo visiems karaliaus rūmams! Kitas tris dienas tik ir tebuvo girdėti: „Balta rožė, Raudona rožė, Raudona rožė, Balta rožė". O Karalius įsakė jaunajam Pažui padvigubinti atlyginimą. Tik kad jis atlyginimo išvis negaudavo, tai nedaug ką ir pelnė, užtat susilaukė didelės garbės, deramai buvo paminėtas ir Rūmų laikraštyje.

Trims dienoms prabėgus buvo iškeltos vestuvės su prašmatniomis apeigomis. Jaunikis su nuotaka ėjo susikibę už rankų po purpuriniu baldakimu, išsiuvinėtu mažyčiais perlais. Paskui prasidėjo Karališkosios vaišės, ir truko jos penkias valandas. Princas ir Princesė sėdėjo stalo gale Didžiojoje Menėje ir gėrė iš skaidraus krištolo taurės. Tiktai ištikimai mylintys galėjo gerti iš šitos taurės, nes jeigu ją būtų palietusios melagingos lūpos, krištolas būtų padulsvavęs, praradęs skaidrumą ir blizgesį.

– Aiškiai matyti, kad jie myli vienas kitą, – pasakė jaunasis Pažas. – Jų meilė skaidri lyg krištolas.

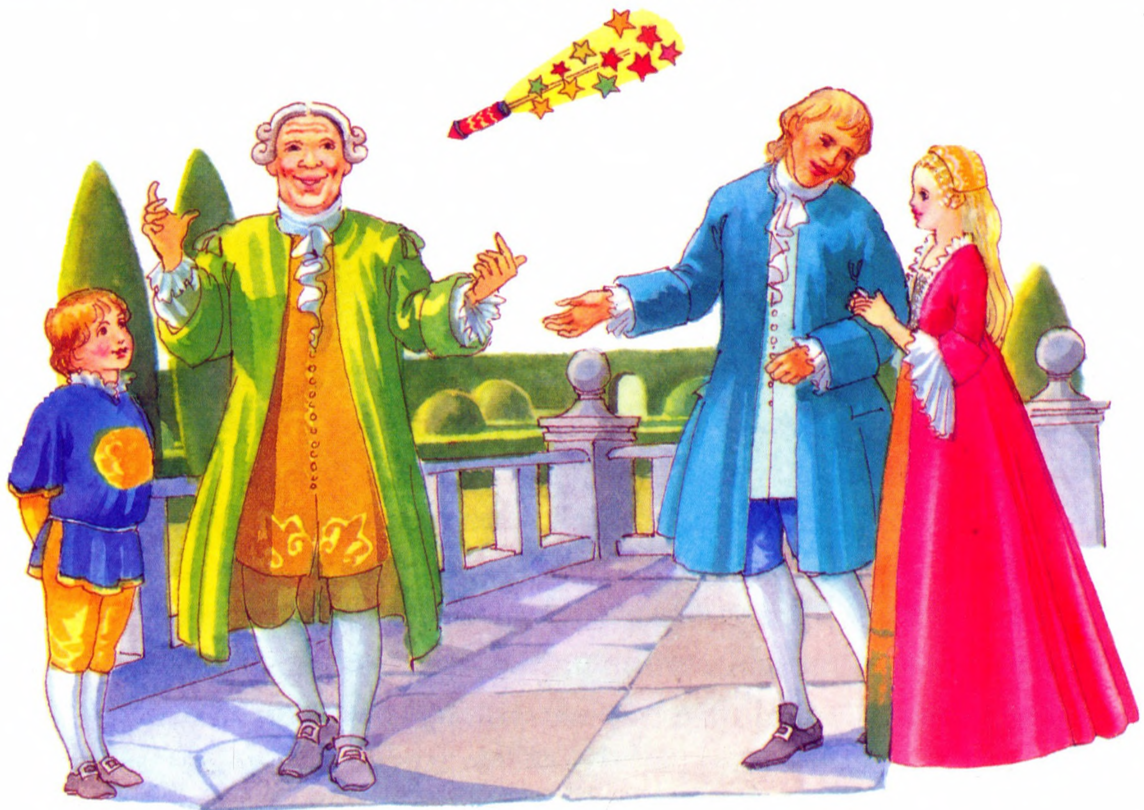
Ir Karalius vėl padvigubino jam atlyginimą.

– Kokia garbė! – vienu balsu suklego dvariškiai.

Po vaišių buvo puota. Nuotaka ir jaunasis turėjo sušokti Rožių šokį, o Karalius sutiko pagroti fleita. Grojo jis labai prastai, bet niekas nebūtų drįsęs jam to pasakyti, nes jis buvo Karalius. Tiesą sakant, jis mokėjo tik dvi daineles ir pats niekad gerai nežinojo, kurią groja, nors nebuvo tai ir nesvarbu, nes kad ir ką jis būtų daręs, visi būtų šaukę: „Žavu! Žavu!"

Paskutinis programos numeris buvo didelis fejerverkas, per patį vidurnaktį. Mažoji Princesė kaip gyva fejerverko nebuvo regėjusi, tai Karalius paliepė Rūmų Pirotechnikui vestuvių dieną būti pasirengusiam.

– O kaip atrodo fejerverkas? – klausė ji Princą rytą, vaikštinėdama po terasą.

– Kaip Šiaurės pašvaistė, – atsakė Karalius, visada mėgęs atsakinėti į klausimus, užduodamus kitiems žmonėms. – Tiktai labiau įprastas. Man pačiam jis geriau patinka už žvaigždes, nes visuomet žinai, kada laukti jo suspindint, o jo gražumas – kaip mano fleitos garsų. Būtinai turite pamatyti.

Pagaliau Karaliaus sode buvo pastatyta aukšta pakyla, ir, kai tik Rūmų Pirotechnikas viską, ko reikia, sudėjo į vietas, raketos ėmė viena su kita šnekučiuotis.

– Pasaulis išties be galo žavus, – kalbėjo mažoji Petarda. – Pažvelkit ana į tas geltonas tulpes. Jeigu jos galėtų dar ir pykštelėti kaip tikros ugnys, nebūtų mielesnių. Labai džiaugiuosi, kad gavau pakeliauti. Kelionės nuostabiai praskaidrina sielą ir leidžia atsikratyti visokių prietarų.

– Karaliaus sodas – dar ne pasaulis, kvailute Petarda, – įsiterpė didžioji Romos žvakė. – Pasaulis platus, ir tau prireiktų trijų dienų jam visam pamatyti.

– Bet kuri vieta, kuri tau miela, yra tavo pasaulis, – svajingai atsiliepė Ugnies ratas, kuris jaunystėje buvo įsimylėjęs seną pušinę dėžutę ir didžiavosi savo sudaužyta širdim. – Bet meilė išėjo iš mados, poetai ją užmušė. Jie tiek daug rašė apie ją, kad niekas ja nebetiki, – aš tuo nesistebiu. Tikra meilė kenčia ir tyli. Prisimenu, kaip aš pats – bet ne apie tai dabar kalba. Romantika yra praeities liekana.

– Niekai! – tarė Romos žvakė. – Romantika niekad nemiršta. Ji yra kaip mėnulis ir gyvena amžinai. Princas ir Princesė, pavyzdžiui, tikrai karštai myli vienas kitą. Aš prisiklausiau apie juos šįryt iš tūtos, kai abi atsidūrėme šalimais, ji apsakė paskutines Rūmų naujienas.

Tačiau Ugnies ratas papurtė galvą.

– Romantika mirė, romantika mirė, – murmėjo. Jis buvo iš tų, kurie mano, kad jei daug sykių kartosi tą patį, tai tas pagaliau taps tiesa.

Staiga kažkas sausai kostelėjo, ir jie visi apsidairė.

Krenkštė ilgšė pasipūtėlė Raketa, pririšta prie ilgos lazdos galo. Ji visada atsikosėdavo pradėdama kalbėti, kad atkreiptų į save dėmesį.

– Khm! Khm! – sukrenkštė ji, ir visi sukluso, tik vienas Ugnies ratas vis dar purtė galvą ir murmėjo:

– Romantika mirė.

– Prašome laikytis tvarkos! – sušuko Liepsnos fontanas.

Jis buvo linkęs į politiką, aktyviai reikšdavosi vietiniuose rinkimuose ir parlamentinius posakius mokėjo tinkamai pritaikyti.

– Mirė ir nebeprisikels, – sušnibždėjo Ugnies ratas, jau grimzdamas į miegą.

Kai visi nuščiuvo, Raketa atsikrenkštė trečią kartą ir prabilo. Ji kalbėjo iš reto, aiškiai, lyg būtų diktavusi memuarus, ir visuomet kalbėdama žvelgė pašnekovui pro petį. Iš tikrųjų jos elgesys buvo tiesiog pavyzdinis.

– Turi laimę Karaliaus sūnus, – sakė ji, – tuoktis tą pačią dieną, kai aš būsiu paleista į dangų. Tiesą sakant, net jei viskas būtų iš anksto planuota, nebūtų pavykę geriau. Princams, kaip visada, sekasi.

– Dieve brangus, – įsiterpė mažoji Petarda, – o aš maniau kaip tik atvirkščiai – kad mus paleis į orą Princo garbei.

– Jus galbūt, – atsakė Raketa, – aš dėl to net neabejoju, bet tik ne mane, nes aš visai kas kita negu jūs. Esu ypatinga Raketa, kilusi iš garbingos šeimos. Motina buvo anų laikų žymiausia raketa Ugnies ratas, garsėjo grakščiu šokiu. Kai būdavo jos didieji viešieji pasirodymai, apsisukdavo aplink savo ašį devyniolika kartų, kol užgesdavo, ir sukdamasi kiekvieną kartą pažerdavo septynias skaisčiai raudonas žvaigždes. Buvo trijų su puse pėdos per skersmenį, pagaminta iš geriausio parako. Mano tėvas buvo tokia pat Raketa kaip ir aš, – ir prancūzų kilmės. Jis pakilo taip aukštai, jog žmonės gąsčiojosi, kad nebegrįš. Bet jis grįžo, nes buvo romaus būdo, ir krito nepaprastai efektingai, pabirdamas žėrinčia aukso dulkių liūtim. Laikraščiai apie jo kritimą prikal-

bėjo begales liaupsių. Žinoma, Rūmų laikraštis rašė kaip apie pilotechnikos meno triumfą.

– Pirotechnikos – norėjote pasakyti, pirotechnikos, – įsiterpė Bengališkoji ugnis. – Aš žinau, kad tai vadinama pirotechnika, nes perskaičiau šį užrašą ant savo dėžutės.

– Pasakiau: pilotechnikos, – atšovė Raketa tokiu rūsčiu balsu, kad Bengališkoji ugnis pasijuto taip sutriuškinta, jog iškart šoko kabinėtis prie mažųjų Petardų, kad pati neatrodytų esanti iš paskutiniųjų.

– Kaip jau sakiau, – toliau porino Raketa, – kaip jau sakiau... O apie ką mes kalbėjom?

– Jūs kalbėjote apie save, – atsiliepė Romos žvakė.

– Taip, taip, žinau, kad gvildenau įdomią temą, kai buvau taip šiurkščiai pertraukta. Nekenčiu neišsiauklėjimo ir prastų manierų, nes esu itin jautri. Esu tikra, kad pasaulyje neatsiras kitos tokios jautrios būtybės kaip aš.

– Kas yra jautri būtybė? – paklausė Liepsnos fontanas Romos žvakę.

– Tai tas, kuris dėl to, kad pats turi nuospaudų, visada kitiems mina ant kojų, – pašnibždėjo Romos žvakė Liepsnos fontanui, ir tas vos neplyšo iš juoko.

– Gal pasakysite, ko juokiatės, meldžiamieji? – pasiteiravo Raketa. – Aš štai nesijuokiu.

– Aš juokiuosi, nes jaučiuosi laimingas, – atsakė Liepsnos fontanas.

– Tai labai savanaudiška priežastis, – pyktelėjo Raketa. – Kokią teisę jūs turite jaustis laimingas? Turėtumėte pagalvoti apie kitus. Pavyzdžiui, pagalvoti kad ir apie mane. Aš visąlaik galvoju apie save ir laukiu iš kitų to paties. Štai kas vadinama jautrumu. Tai didelė dorybė, o aš jos turiu su kaupu. Pamanykit, sakykim, jeigu šiąnakt kas nors man atsitiktų, kokia tai būtų nelaimė visiems!

Princas ir Princesė niekada nebesijaustų laimingi, visas jų vedybinis gyvenimas pašlytų, o Karalius? – žinau, kad Karalius nuo nelaimės nebeatsitiestų. Iš tikrųjų, kai pradedu galvoti, kokia atsakinga mano padėtis, vos sulaikau ašaras.

– Jeigu norite suteikti kitiems malonumo, – šūktelėjo Romos žvakė, – pasisaugokite drėgmės.

– Žinoma, – pritarė Bengališkoji ugnis, jau spėjusi atsitokėti. – To moko ir sveikas protas.

– Sveikas protas, to betrūko! – prunkštelėjo pasipiktinusi Raketa. – Užmiršote, kad aš nesu iš tų sveikai protaujančių, nes esu ypatinga. Sveiko proto netrūksta nė vienam, kam trūksta vaizduotės. O aš turiu vaizduotę, nes niekad neprisimenu daiktų tokių, kokie jie yra iš tikrųjų, visada įsivaizduoju juos atvirkščiai. O dėl patarimo pasisaugoti drėgmės pasakysiu, kad čia, matyt, nėra nė vieno suprantančio, kas apskritai yra emocinė prigimtis. Laimė, man dėl to galvos neskauda. Vienintelis dalykas, palaikantis mane visą gyvenimą, yra supratimas apie visų kitų begalinį menkumą. Tą supratimą aš tolydžio brandinau. Nė vienas iš jūsų neturi širdies! Jūs čia prunkščiojate ir juokaujate taip, tartum Princas ir Princesė nė nemanytų tuoktis.

– Oi ne! – sušuko mažasis Ugnies kamuoliukas. – Kodėl jie turėtų nesituokti? Tai pats smagiausias nutikimas, ir, kai pakilsiu į orą, būtinai apie jį papasakosiu žvaigždėms. Matysite, kaip jos mirksės, kai patyliukais pašnibždėsiu, kokia puiki nuotaka.

– Vaje, koks bukas požiūris į gyvenimą! – tarė Raketa. – Na, nieko kito ir negalėjau tikėtis. Tuščios ir dykos jūsų galvos. Juk gali būti, kad Princas ir Princesė apsigyvens kur nors kaime, kur bus gili upė, ir turės jie sūnų, mažą šviesiaplaukį berniuką žibuoklių akimis kaip pats Princas. Vieną dieną išeis jis pasivaikščioti su aukle, auklė ims ir užmigs po dideliu šeivamedžiu, o mažylis įkris į gilią upę ir nuskęs. O!

Kokia skaudi nelaimė! Vargšai tėveliai neteks vienintelio sūnaus! Baisu ir pagalvoti! Aš to nepakelsiu.

– Bet jie juk neprarado savo vienintelio sūnaus, – įsiterpė Romos žvakė. – Jokia nelaimė jiems iš viso neatsitiko.

– Niekad ir nesakiau, kad prarado, – atšovė Raketa. – Sakiau, kad gali prarasti. Jeigu jie netektų savo vienintelio sūnaus, nebebūtų reikalo apie tai kalbėti. Mirusio nebeišverksi, – tokių verksnių aš negaliu pakęsti. Bet kai susimąstau, kad jie gali prarasti vienintelį sūnų, labai labai kremtuosi.

– Kas tiesa, tas tiesa! – sušuko Bengališkoji ugnis. – Iš tikrųjų kitos tokios susikrimtusios kaip gyva nesu mačiusi.

– Nesu mačiusi ir didesnės storžievės už jus, – atsiliepė Raketa. – Ir jūs negalite suprasti mano draugiškumo Princui.

– Bet jūs visai jo nepažįstate, – burbtelėjo Romos žvakė.

– Niekad nesu ir sakiusi, kad pažįstu, – atšovė Raketa. – Aš manau, kad, jeigu pažinčiau, nesipirščiau į draugus. Labai rizikinga užgaida pažinti iš arti draugus.

– Bet jums verčiau nereikėtų akių drėkinti, – tarstelėjo Ugnies kamuoliukas. – Štai kas būtų svarbu.

– Jums tai be galo svarbu, neabejoju, – atšovė Raketa. – O aš, jei norėsiu, imsiu ir apsiverksiu, – ir ji tikrai puolė į ašaras. Pasruvo jos lyg lietaus lašai ir vos nepaskandino dviejų vabaliukų, užsimaniusių susisukti bendrą lizdelį ir ieškojusių geros vietelės jam.

– Ji tikrai romantiškos prigimties, – tarė Ugnies ratas, – kad taip galėjo įsiraudoti, kai jokios dingsties nebuvo.

Jis sunkiai atsiduso prisiminęs pušinę dėžutę.

Tačiau Romos žvakė ir Bengališkoji ugnis tiesiog pasipiktino ir ilgai iš visos gerklės plyšojo:

– Tauškalai! Tauškalai! – Abi jos buvo itin praktiško proto ir, jeigu su kuo nesutikdavo, tą jau laikydavo nieko vertą.

Tuo metu patekėjo mėnuo lyg prašmatni sidabro sagė, viena po kitos sužibo žvaigždės, ir nuo Rūmų atskriejo muzikos garsai.

Princas ir Princesė pradėjo šokių vakarą. Jų šokis buvo toks žavus, jog aukštos baltos lelijos pasistiebė iki langų ir sužiuro į vidų, o didžiosios raudonos aguonos, linguodamos į taktą, kraipė galvas.

Išmušė dešimt valandų, paskui vienuolika, paskui dvylika, ir sulig paskutiniu vidurnakčio dūžiu visi išėjo į terasą, o Karalius liepė pašaukti Rūmų Pirotechniką.

– Įsakau uždegti fejerverką, – tarė Karalius. Rūmų Pirotechnikas žemai nusilenkė ir nužingsniavo į sodo galą. Jį sekė šeši padėjėjai, kiekvienas nešėsi po ilgą liepsnojantį deglą.

Žinoma, tai buvo didingas reginys.

Žž! Žž! – suzvimbė Ugnies ratas sukdamasis vilkeliu. Bumbt! Bumbt! – driokstelėjo Romos žvakė. Tada Petardos visos nustrik-

sėjo per sodą, o Bengališkosios ugnys nutvieskė dangų skaisčiu raudoniu. „Sudie!“ – sušuko Ugnies kamuoliukas kildamas aukštyn ir pažerdamas mažų mėlynų žiežirbų. Taukšt! Taukšt! – atsišaukė Liepsnos fontanai, įsismaginę iš visos širdies. Visas lydėjo sėkmė, nepavyko tiktai ypatingajai Raketai. Įsiverkusi ji taip sudrėko, jog nebebuvo galima jos paleisti. Svarbiausia jos dalis – parakas, o nuo ašarų jis taip permirko, kad iš jo nebebuvo jokios naudos. Visi paprasti jos giminaičiai, su kuriais tik nosį raukdama persimesdavo žodeliu, nuskriejo į dangų ir išsiskleidė žėrinčiomis ugniažiedėmis aukso gėlėmis.

– Valio! Valio! – skardeno dvariškiai, o mažoji Princesė laiminga juokėsi.

– Mane, ko gero, pataupys iškilmingiausiai valandai, – tarė sau Raketa. – Be abejo, kad taip reikia suprasti, – ir ji pasikėlė į dar didesnę nei visada puikybę.

Kitą dieną atėjo sodo darbininkai apsiruošti.

– Matyt, tai delegacija, – tarė Raketa. – Aš priimsiu juos su man deramu orumu. – Ji užrietė nosį ir rūgščiai susiraukė, lyg užsigalvojusi apie labai svarbius reikalus. Tačiau anie jos nė nepastebėjo ir buvo jau beišeiną. Tada vienam ji krito į akį.

– Oho! – sušuko jis, – čia dar kokia raketa kaliausė. – Ir švystelėjo ją už tvoros į griovį.

– Raketa KALIAUSĖ? – suriko ji skriedama oru. – Negirdėta neregėta! Raketa PUIKIAUSIA – štai ką, matyt, pasakė šis žmogus. KALIAUSĖ ir PUIKIAUSIA skamba beveik panašiai, o dažnai iš tikrųjų reiškia tą patį. – Ir tekštelėjo ji į purvą.

– Nelabai maloni vieta, – tarė ji, – bet, be abejo, tai koks ištaigingas kurortas, į kurį jie mane pasiuntė pataisyti sveikatos. Mano nervai visai pairę, ir man būtinas poilsis.

Tada priplaukė prie jos maža Varlytė spindinčiom brangakmenių akim ir žaliu taškuotu švarku.

– Naujas svečias, kaip matau! – sušuko Varlytė. – Kas tiesa, tai tiesa, nieko geresnio už purvą pasaulyje nerasi. Duokite man gerą lietingą orą, dar grovį, ir mano laimei nieko netrūks. Kaip manote, ar po pietų bus lietaus? Norėčiau tikėtis nors dangus toks žydras ir be debesėlio. Kaip gaila!

– Khm! Khm! – prasižiojo Raketa ir atsikosėjo.

– Koks malonus jūsų balsas! – šūktelėjo Varlytė. – Labai panašus į kvarkimą, o juk kvarkimas – gražiausia muzika pasaulyje. Šį vakarą jūs išgirsite mūsų dainininkų chorą. Mes tupime senoje ančių kūdroje prie fermerio namų ir, kai tik pateka mėnuo, pradedame koncertuoti. Tai toks pritrenkiantis įspūdis, jog niekas nemiega ir klausosi mūsų. Dar vakar girdėjau, kaip fermerio žmona skundėsi motinai akių per mus negalinti sudėti visą naktį. Didžiausias malonumas žinoti, koks esi populiarus.

– Khm! Khm! – piktai krenkštelėjo Raketa. Ji buvo įširdusi negalėdama nė žodžiu įsiterpti.

– Na ir nuostabus jūsų balsas, – nesiliovė Varlytė. – Tikiuosi, apsilankysite mūsų ančių kūdroje. Aš šokuosiu pasidairyti savo dukterų. Turiu šešias gražuoles dukras ir labai bijau, kad nepasi-

maišytų jos Lydekai. Ji tikra pabaisa, nė nemirktelėjusi surytų jas pusryčiams. Tad šįkart sudie. Patikėkite, labai džiaugiuosi, kad pasikalbėjome.

– Būta pokalbio, kurgi ne, – atšovė Raketa. – Jūs visą laiką malėte viena pati. Koks čia pokalbis.

– Vienas kuris turi klausytis, – atsakė Varlytė. – O man maloniausia pačiai kalbėti. Tai sutaupo laiką ir leidžia išvengti ginčų.

– O aš mėgstu pasiginčyti, – pasakė Raketa.

– Nemanau, kad tai gerai, – taikingai atsiliepė Varlytė. – Ginčai yra nepakenčiamai vulgarūs. Geroje draugijoje visi laikosi vienos nuomonės. Dar kartą sudie, iš tolo matau savo dukras. – Ir Varlytė nuplaukė sau.

– Esate baisi įkyruolė, – tarė Raketa, – ir labai prastai išauklėta. Nekenčiu tokių, kurie plepa ir plepa vien apie save kaip jūs, juk ir kitas norėtų apie save žodį tarti. Kaip aš, pavyzdžiui. Tai aš vadinu egoizmu, o egoizmas – bjauriausia savybė, ypač nepakenčiama tokiems kaip aš, nes gerai žinomas mano jautrumas kitiems. Trumpai tariant, galėtumėte imti pavyzdį iš manęs, daugiau iš nieko kito nepasimokysite. Turite dabar puikią progą ir negaiškite ja pasinaudoti, nes artimiausiu metu aš grįšiu atgal į Rūmus. Rūmuose man rodoma didelė pagarba, tiesą sakant, Princas ir Princesė vakar ir tuokėsi tik mano garbei. Žinoma, jums gal apie tai ir neteko girdėti, nes jūs – tikriausia provincialė.

– Jokios prasmės jai sakyti, – tarė Žiogas tupėdamas vešlios rudos nendrės viršūnėje. – Jokios, nes ji jau nuplaukė.

– Tuo blogiau jai, – atsakė Raketa. – Nemanau liautis jai kalbėjusi tik dėl to, kad ji manęs nesiklauso. Man patinka savęs klausytis. Man tai didžiausias malonumas. Dažnai aš pradedu ilgiausius pokalbius pati su savim ir tokia pasirodau protinga, jog kartais nė žodžio nebesuprantu iš to, ką sakau.

– Tada jums būtinai reikėtų skaityti Filosofijos paskaitas, – pasakė Žiogas ir, išskleidęs puikius plonyčius sparnelius, stryktelėjo į orą.

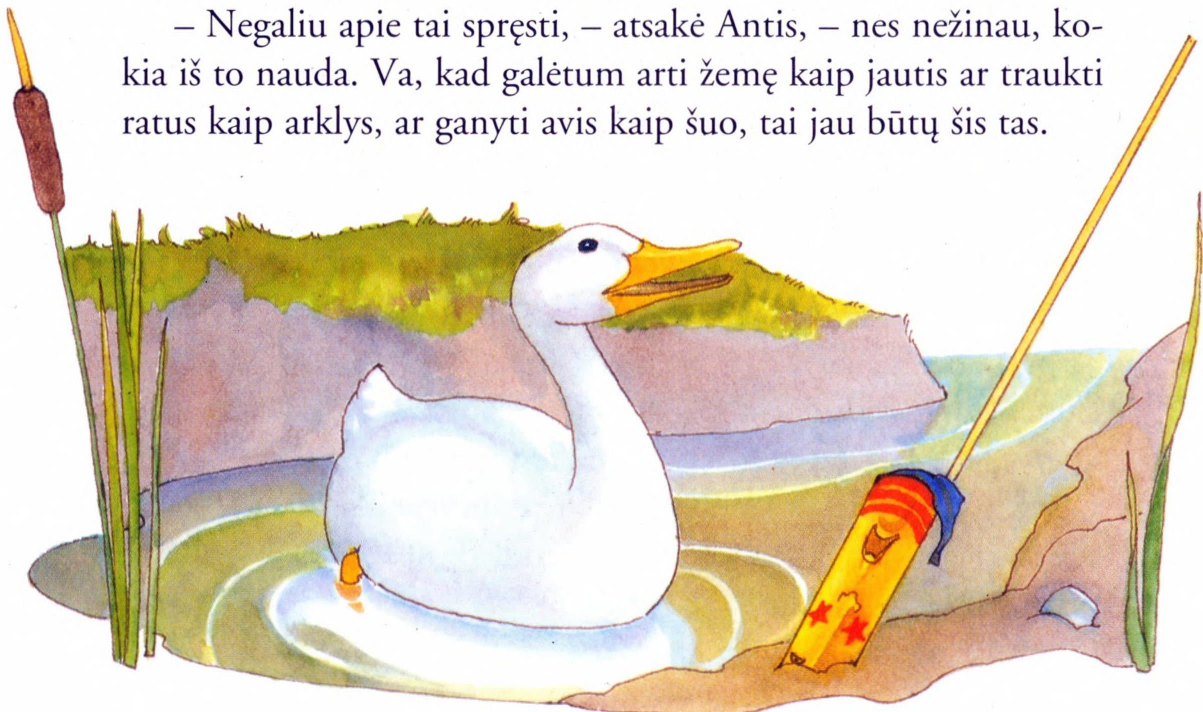
– Kaip kvaila, kad jis čia negalėjo nustygti, – tarė Raketa. – Manau, kad jam nedažnai pasitaiko proga pamankštinti protą. Man, žinoma, tas nė motais. Genialūs protai, tokie kaip aš, anksčiau ar vėliau susilauks pripažinimo, – ir ji dar gilėliau smuktelėjo į purvą.

Po kurio laiko prie Raketos priplaukė didelė Balta antis. Geltonom blauzdom ir plėvėtomis pėdomis. Ji laikoma ypatinga gražuole dėl savo krypuojančios eisenos.

– Kvar, kvar, kvar, – prabilo Antis. – Koks čia keistas daiktas! Norėčiau paklausti, ar tokia ir gimėte, ar kaltas nelaimingas atsitikimas?

– Matyti, kad visą gyvenimą kiurksojote kaime, – atsakė Raketa. – Kitaip būtumėte žinojusi, kas aš tokia. Bet atleidžiu jūsų neišmanymą. Neteisinga norėti iš kitų, kad būtų tokie pat iškilnūs, koks pats esi. Be abejo, pašiurptumėte išgirdusi, kad galiu iškilti iki dangaus ir nukristi žemėn auksiniu lietum.

– Negaliu apie tai spręsti, – atsakė Antis, – nes nežinau, kokia iš to nauda. Va, kad galėtum arti žemę kaip jautis ar traukti ratus kaip arklys, ar ganyti avis kaip šuo, tai jau būtų šis tas.

– Mano miela, – sušuko Raketa labai išdidžiu balsu. – Matau, esate iš žemųjų sluoksnių. Mano padėties būtybės niekada neduoda naudos. Mes mokame laikytis kai kurių manierų, ir to mums per akis. Aš pati nejaučiu pagarbos jokiai veiklos sričiai, o mažiausiai toms, kurias man čia siūlėte. Tiesą sakant, visada buvau tokios nuomonės, kad sunkiame darbe priebėgos ieško tie, kuriems nėra kitos išeities.

– Gerai jau, gerai, – nusileido Antis, kuri dėl labai nuolankaus būdo niekada nė su kuo nesiginčydavo. – Dėl skonio nesiginčijama. Vis dėlto tikiuosi, kad ryšitės čia įsikurti.

– Apsaugok dangau! – sušuko Raketa. – Aš čia tik viešnia, garbinga viešnia. Atvirai šnekant, man šis kurortas tiesiog nuobodi vieta. Nei čia draugijos, nei ramumos. Iš tikrųjų čia tik užkampis. Veikiausiai aš grįšiu atgal į Rūmus, nes žinau, jog man lemta nustebinti pasaulį.

– Kadaise ir aš pagalvodavau imtis viešosios veiklos, – prisipažino Antis. – Tiek daug dar ką reikėtų taisyti. Sakykime, ne taip seniai pirmininkavau viename susirinkime, ir mes priėmėme rezoliuciją, smerkiančią viską, kas mums nepatinka. Vis dėlto neatrodo, kad ja būtų daug pasiekta. O dabar aš jau pasinėriau į namų ūkį ir rūpinuosi šeima.

– Aš esu tiesiog gimusi visuomeninei veiklai, – pasakė Raketa, – tokie ir mano visi giminaičiai, net patys nežymiausi. Kur mes tik pasirodome, visur nusipelnome didelio dėmesio. Pati aš iš tiesų į viešumą dar nesu išėjusi, bet kai taip atsitiks, tikrai bus gražu pažiūrėti. O dėl namų ūkio pasakysiu, kad jis greitai pasendina ir protą atitraukia nuo didžių dalykų.

– O! Didžiosios gyvenimo vertybės – kaip puiku! – pritarė Antis. – Jos priminė man, kaip esu išalkusi. – Ir ji nuplaukė grioviu pasroviui kvarksėdama: – Kvar, kvar, kvar!

– Grįžkite! Grįžkite! – suspiegė Raketa. – Labai daug turiu jums pasakyti, – bet Antis nebekreipė į ją dėmesio. – Džiaugiuosi, kad ji pasišalino, – tarė sau. – Jos visiškai miesčioniškos pažiūros, – ir Raketa dar gilėliau nugrimzdo į purvą ir pasinėrė į apmąstymus apie genijui skirtą vienatvę, bet staiga pagrioviu atstraksėjo du berniukai baltom palaidinėm, nešini dideliu arbatiniu ir žabų kūleliu.

– Tai turėtų būti delegacija, – tarė Raketa ir pasitempė, kad atrodytų kuo prakilniau.

– Ei! – sušuko vienas berniukas. – Žiūrėk į šitą bjaurią lazdą! Įdomu, kaip ji čia pateko! – ir jis ištraukė Raketą iš griovio.

– BJAURI lazda! – piktinosi Raketa. – Kur tai girdėta! TAURI lazda – tikriausiai taip jis pasakė. Tauri lazda – skamba labai pagarbiai. Matyt, jis palaikė mane vienu iš Rūmų pareigūnų!

– Mesime ją į laužą, – pasakė antrasis berniukas, – kad užvirtų arbatinis.

Jie sukrovė žabus, ant viršaus užmetė Raketą ir įkūrė laužą.

– Nuostabu! – sušuko Raketa. – Jie žada mane paleisti dieną, todėl visi galės matyti.

– Dabar eime nusnausime, – tarė berniukai. – O kai nubusime, arbatinis jau bus užviręs. – Jie išsitiesė ant žolės ir sumerkė akis.

Raketa buvo labai permirkusi ir ilgai neįsidegė. Pagaliau į ją įsigavo liepsna.

– Jau kilsiu! – sušuko ji įsirėždama ir pasitempdama. – Aš žinau, kad nuskriesiu daug aukščiau, viršum žvaigždžių, viršum mėnulio, viršum saulės. Iš tikrųjų aš pakilsiu taip aukštai, jog...

Pšš! Pšš! Pšš! – ir ji išlėkė į orą.

– Kaip žavu, kaip puiku! – šaukė ji. – Aš skraidysiu amžinai. Kaip man pasisekė!

Bet niekas jos nematė.

Tada visame kūne ji pajuto keistą peršulį.

– Tuojau sprogsiu! – šaukė ji. – Aš liepsna apglėbsiu visą

žemę ir paleisiu tokį garsą, kad apie nieką kitą nebus kalbų visus metus.

Ir iš tiesų – ji sprogo. Bumbt! Bumbt! Bumbt! – spragsėjo parakas. Nebuvo jokios abejonės – tai Raketa driokstelėjo.

Tačiau niekas neišgirdo, net nė tie du berniukai, nes jie buvo saldžiai įmigę.

Dabar iš Raketos liko tik lazda. Ji nukrito ant nugaros Žąsiai, kuri vaikštinėjo pagrioviais.

– Dieve mano! – sušuko Žąsis. – Lazdomis pradėjo lyti! – ir pliumptelėjo į vandenį.

– Žinojau, kad plačiai nuskambėsiu, – sušnypštė Raketa ir užgeso.

Jaunasis Karalius

Vainikavimo dienos išvakarėse jaunasis Karalius vienas sėdėjo savo prašmatniame miegamajame. Visi dvariškiai, kaip reikalavo tos dienos ceremonialas, nusilenkę ligi žemės paliko jį ir susirinko Didžiojoje Rūmų Menėje gauti paskutinių nurodymų iš Etiketo Profesoriaus, nes vienas kitas iš jų dar nebuvo atsikratę natūralaus elgesio, o vargu ar reikia priminti, kad dvariškiui tai labai rimtas trūkumas.

Jaunuolis – Karaliui iš tiesų tebuvo šešiolika metų – neliūdėjo jų paliktas: giliai atsikvėpęs ir su palengvėjimu atsidusęs, klestelėjo į išsiuvinėto guolio minkštas pagalves ir taip tysojo išplėstom akim, pravira burna, tartum saulėje įdegęs miškų faunas ar ką tik į medžiotojų spąstus įkliuvęs jaunas žvėris.

Tokį iš tiesų jį rado medžiotojai: atsitiktinai jie pamatė basakojį vaikiną su švilpyne rankoje, genantį neturtingo piemens

ožkų bandą, to piemens, kurio jis buvo užaugintas ir kurio sūnum save visada laikė. O buvo jis senojo Karaliaus vienintelės dukters sūnus, dukters, slapta susituokusios su daug žemesnės padėties žmogum – su svetimšaliu, pasak vienų, stebuklingais liutnios burtais apžavėjusiu jaunąją Princesę, pasak kitų – su dailininku iš Riminio, kuriam Princesė rodžiusi didelį, ko gero, per didelį dėmesį ir kuris staiga dingo iš miesto, nebaigęs tapyti Katedros. Vaikas, dar nė savaitės neturėdamas, buvo pagrobtas nuo motinos jai miegant ir atiduotas auginti prastam sodiečiui ir jo pačiai, kurie neturėjo savo vaikų ir gyveno gūdžioje girioje, daugiau negu per dienos kelią nuo miesto. Sielvartas ar maras, kaip tvirtino Rūmų gydytojas, ar – kaip kuždėjosi kiti – į kvapnaus vyno taurę įberti greitai veikiantys itališki nuodai per valandą nuo pabudimo pakirto šviesiaplaukę merginą, dovanojusią jam gyvybę, ir kol ištikimas pasiuntinys, atgabenęs vaikutį ant balno gugos, nušoko nuo pailsusio žirgo ir pasibeldė į ožkų piemens pirkutės suklypusias duris, Princesės kūnas buvo nuleistas į duobę atokiame kapinių pakraštyje už miesto vartų, į duobę, kur, pasak gandų, jau gulėjo kitas kūnas – nuostabaus, nečionykščio grožio jauno vyro, kurio rankos užpakalyje buvo surištos virve, o krūtinėje žiojėjo daug raudonų durtinių žaizdų.

Tokios tad buvo žmonių kalbos, perduodamos iš lūpų į lūpas. Tikra buvo tai, kad senasis Karalius, gulėdamas mirties patale ar pajutęs sąžinės graužimą dėl savo sunkaus nusikaltimo, ar tiesiog trokšdamas neprarasti savo dinastijos valdžios, liepė jį surasti ir Tarybos akivaizdoje apskelbė savo palikuoniu.

Ir, regis, nuo pat pirmos pripažinimo akimirkos jaunuolis iškart parodė požymius to aistringo susižavėjimo grožiu, kuris turės lemtingo poveikio visam jo gyvenimui. Jį lydėjusieji į jam skirtas Rūmų patalpas dažnai pasakodavo, kaip jam iš lūpų išsprūdo šūksnis pamačius ištaigingą apdarą ir gausybę brangakmenių ir kaip jis beveik su nuožmiu pasitenkinimu sviedė nuo savęs šiurkščius odinius marškinius ir standžią avies kailio skrandą. Tiesa, kartais jam stigdavo nuostabios gyvenimo laisvės girioje, suirzdavo dėl įkyrių Rūmų ceremonijų, kurios kasdien užimdavo tiek daug laiko, tačiau ši puikioji pilis arba, kitaip vadinama, – *Joyeuse*[1], kurios šeimininku dabar jis tapo, regėjosi lyg tiktai jam grožėtis sukurtas naujas pasaulis. Vos ištrūkęs iš Tarybos posėdžio ar audiencijos, jis skubėdavo žemyn didžiaisiais laiptais iš blizgančio porfyro su paauksuotais bronziniais liūtais šonuose, klaidžiodavo iš kambario į kambarį, iš koridoriaus į koridorių tartum grožyje būtų ieškojęs vaisto nuo kančios, nusiraminimo nuo sielvarto.

[1] Džiaugsmingoji (*pranc.*).

Tuose, kaip jis pats vadino, žygiuose į nežinomybę – juk iš tiesų jam tai buvo kelionės į stebuklų kraštą – jį kartais lydėdavo liekni šviesiaplaukiai pažai blazdančiais apsiaustais ir margais plevenančiais kaspinais; bet dažniausiai jis klaidžiojo vienas ir kažkokiu gyvu instinktu, beveik dieviška nuojauta numanė, kad meno paslaptys geriausiai įmenamos slapčia ir kad Grožis kaip ir Išmintis myli tą, kuris lenkiasi jam vienumoje.

Daug keistenybių apie jį pasakojama. Buvo kalbama, kad stotingasis Burmistras, atėjęs pasveikinti vingriomis tiradomis miestelėnų vardu, išvydo jį su neapsimestu susižavėjimu klūpantį prieš ką tik iš Venecijos atgabentą paveikslą, o tai, regis, pranašavo naujų dievų garbinimą. Kitą kartą jis keletą valandų buvo dingęs iš akių, o ilgai ieškojus buvo rastas šiaurinio rūmų bokšto mažame kambariuke, kur užsimiršęs gėrėjosi graikų

gema su Adonio atvaizdu. Sklido gandas, kad žmonės matė, kaip karštomis lūpomis prigludęs jis prie antikinės statulos marmurinės kaktos; statula, kaip rodė užrašas, vaizdavusi Adrianui priklausiusį vergą iš Bitinijos, buvo atkasta upės dugne tiesiant akmeninį tiltą. Visą naktį jis praleido stebėdamas mėnesienos žaismą sidabriniame Endimiono atvaizde.

Visi reti ir brangūs daiktai jį žavėte žavėjo, ir, jų vaikydamasis, jis ginė į kelią pulkus pirklių – vienus pirkti gintaro pas laukines žvejų gentis šiaurės jūrose, kitus – į Egiptą pasižvalgyti įstabių žaliųjų turkių, kurių atkasama tik karalių kapuose ir kurie, buvo kalbama, turi maginių galių, trečius siuntė į Persiją šilko kilimų, dar kitus – į Indiją gazinės medžiagos ir drožinėto dramblio kaulo, mėnulio akmenų ir nefrito apyrankių, sandalo, mėlyno emalio ir plonų vilnonių šalių.

Bet labiausiai jį traukė mantija, kuria turėjo apsirengti per vainikavimo iškilmes – išausta iš aukso, rubinais nusagstyta karūna, ir skeptras, padengtas perlų vėriniais ir apvadais. Apie tai jis ir tegalvojo tą vakarą, tysodamas ištaigingame guolyje įsistebeilijęs į atvirame židinyje liepsnojančią storą pušies pliauską. Garsiausių to meto dailininkų piešti eskizai buvo jam įteikti jau prieš daug mėnesių, ir jis paliepė savo meistrams dieną naktį triūsti ir visame pasaulyje ieškoti brangakmenių, vertų jų darbo. Jis jau matė save stovintį prieš didįjį katedros altorių puikiu Karaliaus apdaru, tad nuo jo vaikiškų lūpų ilgai neblėso šypsena, skaisčiu žėrėjimu uždegusi tamsias girios gyventojo akis.

Po kurio laiko jis pakilo iš guolio ir, atsirėmęs į drožinėtą židinio atbrailą, apsižvalgė po prietemos gobiamą miegamąjį. Ant sienų kabojo brangūs gobelenai, vaizduojantys Grožio Pergalę. Didelė spinta, inkrustuota agatais ir lazuritais, dūlavo

viename kampe, o priešais langą stovėjo įmantriai išmarginta indauja su lakuotu pano, išpuoštu aukso smiltimis ir mozaika, ant jos buvo sudėti grakštūs indai iš Venecijos stiklo ir taurė su tamsiomis aukso gyslelėmis. Šilkinė lovatiesė buvo išsiuvinėta dulsvomis aguonomis, o grakščios nendrės iš drožinėto dramblio kaulo kėlė aksominį baldakimą, nuo kurio lyg balta puta šoko aukštyn dideli kuokštai stručio plunksnų ir siekė lipdytinių lubų blyškų sidabrą. Narcizas iš žalios bronzos juokėsi laikydamas viršum galvos iškeltą poliruotą veidrodį. Ant stalo stovėjo ametisto taurė.

Pro langą buvo matyti didelis katedros kupolas, kaip milžiniška burbuolė išniręs tarp blausiai dūluojančių namų, o rūko apgaubta terasa į upės pusę pirmyn atgal žingsniavo pavargę sargybiniai. Toli sode sučiulbo lakštingala. Silpnas jazminų kvapas sklido pro atdarą langą. Jis nusibraukė nuo kaktos tamsias garbanas ir, paėmęs liutnią, pirštais užkliudė stygas. Apsunkę akių vokai užsimerkė ir apėmė keistas stingulys. Niekada iki tol taip tikrai ir su tokiu ypatingu džiaugsmu jis nebuvo pajutęs gražių daiktų slėpiningųjų burtų.

Kai bokšto laikrodis išmušė vidurnaktį, jis siektelėjo varpelio, ir suėjo pažai, nurengė jį, laikydamiesi visų ceremonijų, rožiniu vandeniu apšlakstė rankas ir žiedais apibėrė pagalvę. Po akimirkos kitos jie paliko miegamąjį, ir jis užmigo.

Miegodamas sapnavo, ir štai koks buvo jo sapnas.

Jis, atrodo, stovėjo ilgoje, žemoje mansardoje, ir aplinkui taukšėjo bildėjo daugybė staklių. Blausi šviesa smelkėsi pro grotuotus langus ir ryškino skriauznių audėjų šešėlius, palinkusius prie savo šaudyklių. Išblyškę, ligoti vaikai kiurksojo ant storų skersinių sijų. Kai šaudyklės pranerdavo pro audeklų metmenis, vaikai pakeldavo sunkias

pertvaras, o kai šaudyklės sustodavo, jie jas nuleisdavo ir suspausdavo siūlus. Jų veidai buvo alkio išsunkti, sudžiūvusios rankos kretėjo ir virpčiojo. Kelios suvargusios moterys sėdėjo už stalo ir siuvo. Oras buvo sunkus, padvisęs, o iš sienų sunkėsi ir srūte sruvo vanduo.

Jaunasis Karalius priėjo prie vieno audėjo, atsistojo šalia ir įsižiūrėjo.

O audėjas pažvelgė į jį piktai ir tarė:

– Ko spoksai į mane? Ar nesi tik šeimininko atsiųstas mūsų šnipinėti?

– Kas yra tavo šeimininkas? – paklausė jaunasis Karalius.

– Mūsų šeimininkas! – su kartėliu atsiduso audėjas. – Toks pat žmogus kaip ir aš. Iš tiesų skirtumas tiktai tas, kad jis švariai apsirengęs, o aš dėviu skudurais, kad aš griūnu iš alkio, o jis kenčia persirijęs.

– Mūsų šalis laisva, – tarė jaunasis Karalius, – ir tu nesi jokio žmogaus vergas.

– Kare, – atsakė audėjas, – stiprusis pavergia silpnąjį, taikos metu turtingasis pavergia vargšą. Norint gyventi, reikia dirbti, bet jie mums moka taip šykščiai, jog mes badmiriaujame. Ištisas dienas plūkiamės dėl jų, o jie kraunasi skrynias aukso, mūsų vaikai geibėja prieš laiką, o veidai tų, kuriuos mes mylime, rūstėja ir nuožmėja. Mes spaudžiame vynuoges, o vyną geria kiti. Sėjame, o mūsų stalas tuščias. Velkame grandines, nors plika akimi ir nematomas, esame vergai, nors ir laikomi laisvais.

– Ir visi taip gyvena? – jis paklausė.

– Visi gyvena šitaip, – atsakė audėjas, – nuo jauno iki seno. Moterys ir vyrai, kūdikiai ir galadieniai. Nustekena mus pirkliai, bet turime taikstytis su jų kainomis. Kunigas aplenkia mus burbėdamas rožinį, ir niekam dėl mūsų galvos nesopa. Iš mūsų saulės nematančių užkaborių žvelgia alkanom akim Skurdas, o paskui jį seka Nuodėmė papurtusiu nuo girtavimo veidu. Vargas pabudina mus rytą, o Gėda pritupia prie mūsų naktį. Bet kas tau darbo? Tu ne mūsiškis. Iš veido tu atrodai per daug laimingas.

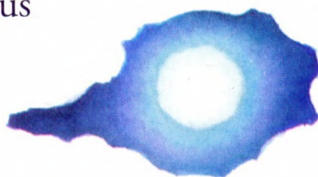
Audėjas paniuręs nusigręžė ir švystelėjo šaudyklę pro metmenis. Jis audė, kaip pamatė jaunasis Karalius, aukso siūlais.

Jį apėmė tikras siaubas, ir jis paklausė:

– Kas tas tavo audžiamas audinys?

– Tai apdaras jaunojo Karaliaus vainikavimui, – atsakė audėjas. – O kodėl tau parūpo?

Tada jaunasis Karalius suriko ir nubudęs – žiū! – jis savo kambaryje, o pro langą spingso didelis medaus spalvos mėnuo aptemusiame danguje.

Jis vėl užsnūdo ir susapnavo kitą sapną.

Atrodė, kad jis gulėjo didžiulės galeros denyje, o galerą irklavo šimtas vergų. Ant kilimo šalia jo sėdėjo galeros kapitonas. Jis buvo juodas lyg juodmedis, o jo turbanas skaisčiai raudono šilko. Dideli sidabriniai auskarai svarino žemyn storus ausų spenelius, o rankose jis laikė dramblio kaulo svarstykles.

Vergai nuogi, tik juosmenį persirišę atspurusiais raiščiais, ir kiekvienas prirakintas prie savo kaimyno. Į juos tvoskė karšta saulė, o tarp jų eilių bėgiojo negrai ir pliekė juos odiniais diržais. Vergai įsirėžę liesomis rankomis kilnojo sunkius irklus ir skrodė jais vandenį. Sūrūs purslai tiško nuo irklų menčių.

Pagaliau jie nusigavo iki mažos įlankos ir ėmėsi matuoti gylį. Silpnas vėjelis pūtė nuo kranto, apipurkšdamas denį ir didžiąją trikampę burę rausva dulksna. Atšuoliavo trys arabai ant laukinių asilų ir paleido į juos ietis. Galeros kapitonas pasiėmė į rankas išdažytą lanką ir pašovė vieną iš jų į gerklę. Tas nugriuvo į banguojančią jūrą, o jo bendrai nujojo.

Geltonu šydu prisidengusi moteris ant kupranugario pamažu nusekė iš paskos, protarpiais atsigręždama į negyvėlį.

Kai buvo įmestas inkaras ir nuleistos burės, Negrai sulipo į triumą ir atvilko ilgas virvines kopėčias su sunkiais švino svambalais. Galeros kapitonas permetė kopėčias per bortą ir jų galus pririšo prie dviejų geležinių atramų. Tada Negrai stvėrė jauniausią vergą, nudaužė jo grandines, užlipdė nosį ir ausis vašu ir pririšo jam prie juosmens didelį akmenį. Vergas sunkiai nusileido kopėčiomis ir pradingo jūroje. Iš ten, kur jis nugrimzdo, pakilo burbulai. Keli kiti vergai smalsiai spoksojo nuo borto. Galeros pirmgalyje sėdėjo ryklių užkeikėjas ir monotoniškai mušė būgną.

Po kurio laiko naras iškilo iš vandens ir, sunkiai alsuodamas, įsikibo į kopėčias su perlu dešinėje rankoje. Negrai atėmė perlą ir nustūmė vergą atgal į vandenį. Kiti vergai sumigo prie savo irklų.

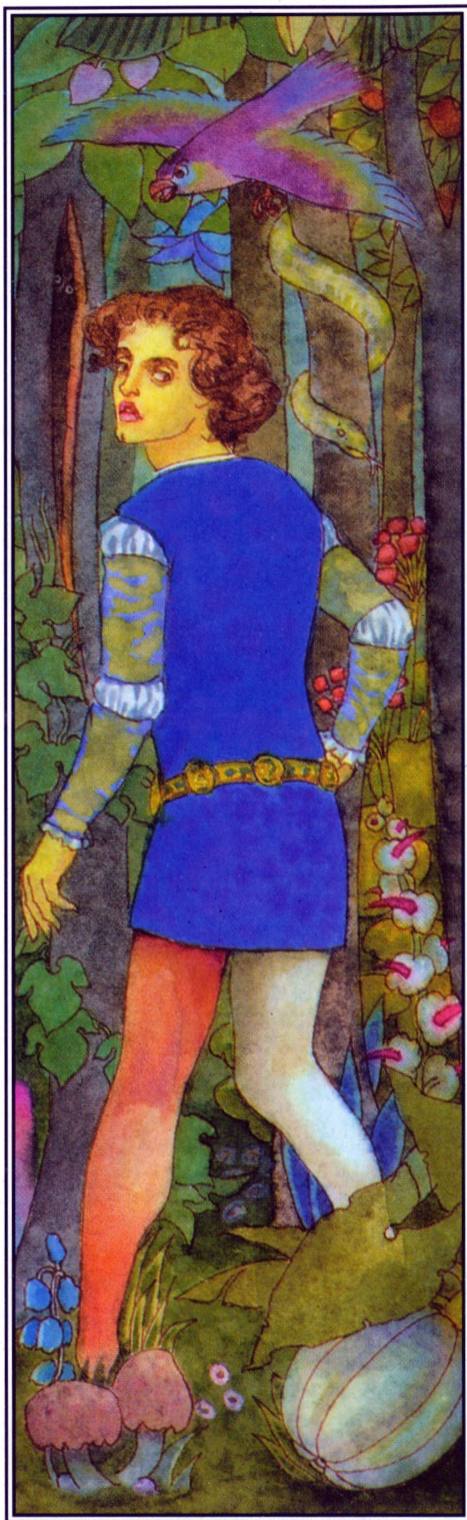
Daug kartų jis kilo iš vandens ir – su puikiu perlu. Galeros kapitonas, pasvarstęs jį rankoje, dėjosi į geltonos odos kapšiuką.

Jaunasis Karalius bandė kalbėti, bet lūpos neklausė, o liežuvis atrodė priaugęs prie gomurio. Negrai klegėjo ir ginčijosi dėl spalvotų karolių vėrinio. Dvi gervės suko ratus apie laivą.

Tada naras iškilo paskutinį kartą, o jo atneštasis perlas gražumu pranoko visus Ormuzo perlus, nes buvo panašus į pilną mėnulį ir skaistesnis už rytmetinę žvaigždę. Tiktai vergo veidas buvo keistai išblyškęs, ir, kai jis nugriuvo denyje, kraujas plūstelėjo jam iš ausų ir nosies. Jis kiek pakrūpčiojo ir nuščiuvo. Negrai patraukė pečiais ir išmetė kūną per bortą.

O galeros kapitonas nusijuokė ir, ištiesęs ranką, paėmė perlą, apžiūrėjo, prispaudė jį sau prie kaktos ir nusilenkė.

– Jis tiks, – tarė, – jaunojo Karaliaus skeptrui. – Ir davė Negrams ženklą pakelti inkarą.

Išgirdęs tai, jaunasis Karalius suriko ir nubudo. Už lango jis išvydo ilgus pilkšvos aušros pirštus, tiesiamus į blėstančias žvaigždes.

Jis vėl užmigo ir sapnavo, ir štai koks buvo jo sapnas.

Atrodė, kad traukia jis per gūdžią girią, pilną keistų vaisių ir gražiausių nuodingų gėlių. Gyvatės šnypštė einant pro šalį, margaspalvės papūgos spiegė, skraidžiodamos nuo šakos ant šakos. Dideli vėžliai snaudė nugrimzdę į šiltą purvą. Medžiai knibždėte knibždėjo beždžionių ir povų.

Jis ėjo ir ėjo, kol priėjo girios pakraštį, o ten pamatė baisybę žmonių, plušančių išdžiūvusios upės dugne. Lyg skruzdėlės jie repečkojosi į stačią uolą, kasė žemėje gilius šulinius ir patys į juos lindo. Kiti

skaldė akmenis didžiuliais kirviais. Treti rausėsi smėlyje. Jie vertė iš šaknų kaktusus, trypė skaisčiai raudonus žiedus. Visi jie skubėjo susišūkaudami vienas su kitu, niekas neslampinėjo be darbo.

Iš tamsaus urvo juos stebėjo Mirtis ir Godulys. Mirtis tarė:

– Aš pavargau. Atiduok man trečią dalį jų, ir aš eisiu.

Bet Godulys papurtė galvą.

– Visi jie mano tarnai, – atrėžė jis.

Ir Mirtis tarė:

– Ką turi rankoje?

– Tris kviečio grūdus, – atsakė Godulys. – O ko tau reikia?

– Duokš man vieną! – sušuko Mirtis. – Pasisėsiu sode. Duokš vieną, ir aš pasitrauksiu.

– Nieko tau neduosiu, – atšovė Godulys ir pabruko ranką po savo apdaro klostėmis.

Ir Mirtis susijuokė ir, paėmusi taurę, panardino į vandens balą, ir iš taurės iššoko Maliarija. Ji apėjo žmonių minią, ir trečdalis jų krito negyvi. Iš paskos jai driekėsi šaltas rūkas, o vandens gyvatės šliaužė jai iš šonų.

Godulys, išvydęs trečią dalį žmonių negyvų, ėmė muštis sau į krūtinę ir lieti ašaras. Daužė jis savo išdžiūvusią krūtinę ir balsu raudojo.

– Tu išguldei trečią dalį mano tarnų! – šaukė jis. – Dink man iš akių! Karas vyksta Totorijos kalnuose, ir abiejų pusių karaliai šaukiasi tavęs. Afganai paskerdė juodą jautį ir traukia į mūšį. Jie tratina ietimis skydus, o ant galvų turi užsidėję geležinius šalmus. Ko tau parūpo mano slėnis, kad dar gaišuoji? Nešdinkis iš čia ir nebepasirodyk.

– Ne, – atsakė Mirtis, – kol neduosi kviečio grūdo, nesitrauksiu.

Bet Godulys papurtė galvą ir sukando dantis.

– Neduosiu tau nieko, – sumurmėjo.

Ir Mirtis nusijuokė, ir pačiupo juodą akmenį, ir sviedė į mišką, ir iš laukinės maudos krūmų tankmės iššoko Karštinė liepsnos apdaru. Ji perėjo per žmonių minią, prie daugelio prisilytėjo, ir kiekvienas, kurį ji palietė, mirė. Einant jai, žolė vyto po kojom.

Ir Godulys sudrebėjo, ir pelenais apsibėrė sau galvą.

– Tu esi arši, – šaukė jis, – tu esi arši! Badas siaučia tarp Indijos miestų sienų, Samarkando šuliniai išdžiūvo. Badas siaučia uolomis apmūrytuose Egipto miestuose, ir skėriai užplūdo iš dykumos, Nilas neapsėmė krantų, užtat žyniai prakeikė Izidę ir Ozirį. Keliauk pas tavęs laukiančius, palik man mano tarnus.

– Ne, – atsakė Mirtis, – kol neduosi man kviečio grūdo, tol nesitrauksiu.

– Neduosiu tau nieko, – atrėžė Godulys.

Ir vėl Mirtis nusijuokė ir, įsikišusi pirštus į burną, sušvilpė, ir oru atskrido moteris. Jai ant kaktos buvo užrašyta „Maras“. Pulkas sulysusių grifų sklandė aplinkui. Ji išskėtė sparnus viršum slėnio, ir žmonių neliko nė vieno.

Ir Godulys rėkdamas nuskrido į girią, o Mirtis šoko ant savo raudo žirgo ir nušuoliavo greičiau už vėją. Iš slėnio dugne susistovėjusio dumblo iššliaužė drakonai ir žvynuotos pabaisos, smėliu pasklido šakalai, nosimis uosdami orą.

Ir jaunasis Karalius pravirko ir tarė:

– Kas buvo tie žmonės, ir ko jie ieškojo?

– Jie ieškojo rubinų karaliaus karūnai, – atsakė kažkas, stovintis už jo.

Jaunasis Karalius krūptelėjo ir, atsigręžęs atgal, pamatė vyrą piligrimo apdaru, rankose laikantį sidabrinį veidrodį.

Jis išbalo ir paklausė:

– Kuriam karaliui?

O piligrimas atsakė:

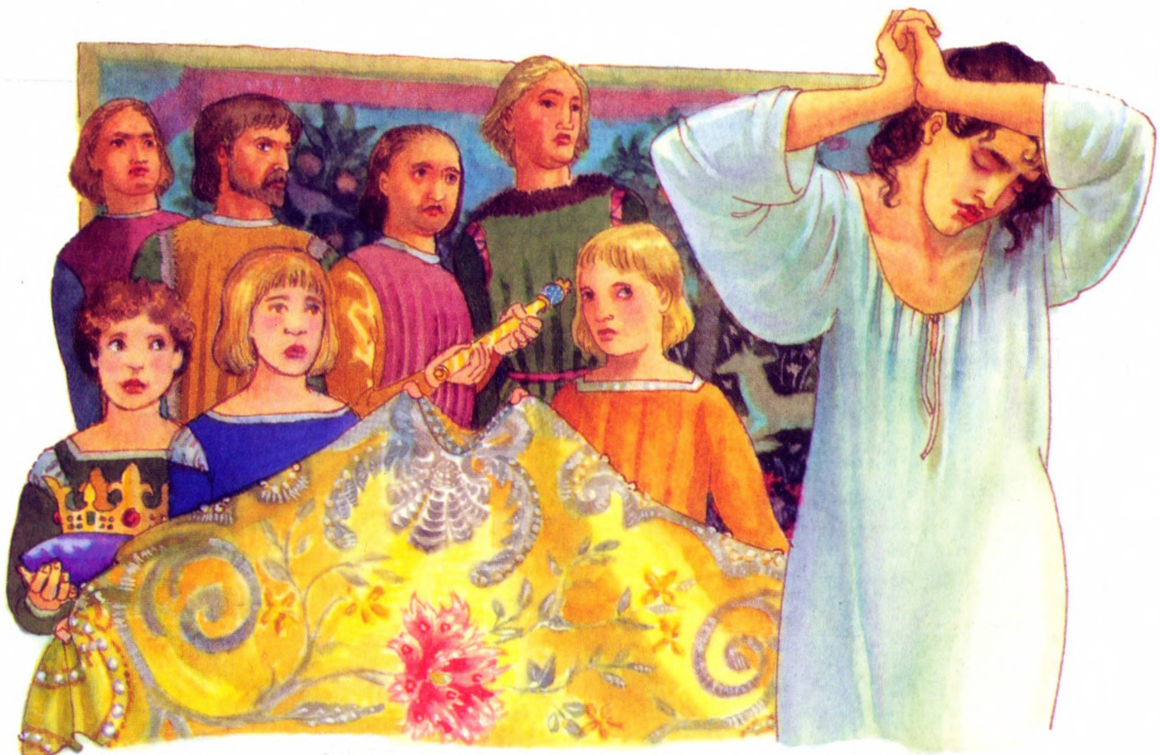
– Pažvelk į veidrodį ir pamatysi.

Ir jis pažvelgė į veidrodį ir, išvydęs savo paties veidą, suriko ir nubudo. Skaisti saulės šviesa jau liejosi į kambarį, sodo ir giraitės medžiuose ulbėjo paukščiai.

Suėjo Kamerheris ir vyriausieji Valstybės pareigūnai ir nusilenkė jam, pažai atnešė aukso siūlais išaustą mantiją, padėjo priešais jį karūną ir skeptrą.

Ir jaunasis Karalius pažvelgė į apdarą – jis buvo puikus. Puikesnis už viską, ką iki šiol buvo regėjęs. Bet jis prisiminė savo sapnus ir tarė didikams:

– Išneškite! Aš jo nesivilksiu.

Nusistebėjo dvariškiai, kai kurie ir prunkštelėjo pamanę, kad jis juokauja.

Bet jis vėl rimtu veidu kreipėsi į juos:

– Išneškite šituos daiktus ir paslėpkite nuo manęs. Nors šiandien mano vainikavimo diena, aš jų nesivilksiu. Nes šį apdarą išaudė baltos Skausmo rankos Sielvarto staklėmis. Rubino širdyje slypi Kraujas, perlo širdyje – Mirtis.

Ir jis papasakojo jiems savo tris sapnus.

Išgirdę juos dvariškiai susižvalgė, pasikuždėjo vienas su kitu:

– Ne kitaip, kad išėjo jis iš proto, argi sapnas nėra tik sapnas, vaidentuvė – tik vaidentuvė? Tai nerealūs dalykai, kad į juos kreiptume dėmesį. Ir kas mums galvoj gyvenimas tų, kurie pluša dėl mūsų? Ir argi žmogus negali valgyti duonos, nepamatęs sėjėjo, išgerti vyno, nepasišnekėjęs su vynuogių augintoju?

Ir Kamerheris kreipėsi į jaunąjį Karalių tardamas:

– Mano valdove, prašau, nusikratyk šitų juodų minčių, apsirenk puikiuoju apdaru ir užsidėk karūną ant galvos. Nes kaip kitaip žmonės žinos, kad tu karalius, jei nevilkėsi karališkai?

Ir jaunasis Karalius pažvelgė į jį:

– Ar iš tiesų galėtų taip būti? – paklausė jis. – Nepripažins manyje karaliaus, jei nevilkėsiu karališkai?

– Nepripažins, valdove, – pasakė Kamerheris.

– Maniau, kad esti žmonių, iš prigimties karaliaus ženklu pažymėtų, – atsakė jis. – Bet gal yra taip, kaip tu sakai. Vis vien nesirengsiu aš šituo apdaru ir nesidėsiu šitos karūnos, o koks atėjau į rūmus, toks ir išeisiu.

Ir jaunasis Karalius paliepė visiems pasišalinti, paliko tik pažą, vaikiną, metais už jį patį jaunesnį, kuris tiko jam į draugus. Jį pasiliko, kad jam patarnautų, ir, nusiprausęs tyru vandeniu, atidarė didelę dažytą skrynią, išsitraukė iš jos odinius marškinius ir šiurkščią skrandą, kuriuos dėvėjo, kai ganė kalnų pašlaitėse ilgavilnes piemens ožkas. Taip apsirengęs paėmė į ranką kietą piemens lazdą.

Mažasis pažas, išplėstom iš nuostabos didelėm žydrom akim, nusišypsojo jam ir tarė:

– Valdove, matau tavo apdarą ir skeptrą, bet kur karūna?

Ir jaunasis Karalius nusilaužė šakelę laukinio erškėčio, apraizgiusio balkoną, išlenkė ją, susuko į vainiką ir užsidėjo ant galvos.

– Štai karūna, – atsakė jis.

Ir taip apsitaisęs jis išėjo iš savo menių į Didžiąją Menę, kur jo laukė didikai.

Ir didikai linksmai suklego, o kai kurie ėmė šaukti jam:

– Valdove, žmonės laukia savo karaliaus, o tu pasirodai jiems kaip elgeta.

Dar kiti užsirūstino ir kalbėjo:

– Jis užtraukė nešlovę mūsų karalystei ir nevertas būti mūsų valdovu.

O jis netarė nė žodžio, praėjo pro juos, nusileido žėrinčio porfyro laiptais, išėjo pro bronzinius vartus, sėdo ant arklio ir nujojo prie katedros, o mažasis pažas bėgo iš paskos.

Žmonės juokėsi ir kalbėjo:

– Štai joja karaliaus juokdarys, – ir tyčiojosi iš jo.

Jis įtempė pavadžius ir tarė:

– Ne, aš esu pats Karalius. – Ir jis papasakojo jiems savo tris sapnus.

Iš minios išėjo vienas vyras ir karčiai tarė:

– Valdove, ar nežinai, kad turčiaus prabanga laikosi skurdžiaus gyvenimas? Jūsų ištaiga maitina mus, ir jūsų ydos duoda mums duonos kąsnį. Plušėti dėl pikto pono skaudu, bet neturėti dėl ko plūktis – dar skaudžiau. Ar manai, kad varnai mus papenės? O gal žinai vaistų nuo visų bėdų? Ar įsakysi pirkėjui: „Tu pirk už tiek ir tiek“, o pardavėjui: „Tu parduok už tokią kainą?“ Nemanyčiau. Todėl grįžk į savo Rūmus ir apsirenk purpuru ir ploniausiais šilkais. Kas tau darbo mes ir mūsų sielvartas?

– Ar turčius ir skurdžius nėra broliai? – paklausė jaunasis Karalius.

– Broliai, – atsakė anas, – o turtingojo vardas – Kainas.

Ir jaunojo Karaliaus akys pasruvo ašaromis, ir nujojo jis lydimas murmančios minios, o mažasis pažas nusigando ir paliko jį.

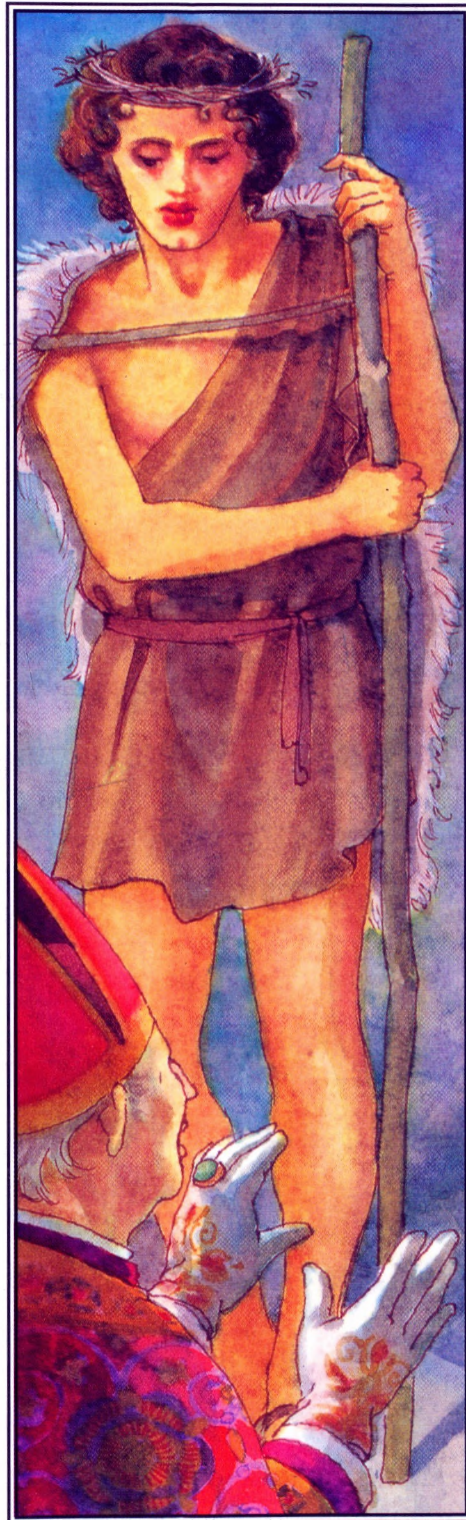

O kai jis prijojo didžiuosius katedros vartus, sargybiniai atstatė savo alebardas ir tarė:

– Ko tau čia reikia? Niekas kitas, tik Karalius tejžengs pro šiuos vartus.

Ir veidas jam paraudo iš pykčio, ir tarė jis:

– Aš esu Karalius, – ir, atstūmęs jų alebardas, įžengė vidun.

Senasis Vyskupas, pamatęs jį įeinantį su piemens drabužiais, pakilo sumišęs nuo savo sosto, žengė jo pasitikti ir taip tarė:

– Mano sūnau, ar tai karališkas apdaras? Ir kokia karūna aš tave karūnuosiu, kokį skeptrą įduosiu tau į rankas? Šitoji diena turi būti tau džiaugsmo, o ne pažeminimo diena.

– O ar Džiaugsmas turi vilkėti tuo, ką Liūdesys išaudė? – atsakė jaunasis Karalius. Ir papasakojo savo tris sapnus. Vyskupas išklausęs suraukė kaktą ir tarė:

– Mano sūnau, esu senas ir gyvenu savo dienų žemiškąją

pabaigą. Žinau, kiek daug blogio plačiame pasaulyje. Aršūs plėšikai nusileidžia nuo kalnų, pagrobia kūdikius ir parduoda juos maurams. Liūtai patykoja vilkstines ir užpuola kupranugarius. Šernai išknisa pasėlius kloniuose, lapės apgraužia vynuoges kalnų pašlaitėse. Piratai nusiaubia jūrų pakrantes, sudegina žvejų laivus, pagrobia jų tinklus. Raupsuotieji gyvena druskožemyje, susipynę iš nendrių lūšneles, ir niekas nedrįsta prie jų artyn prieiti. Elgetos plūsta per miestus, maitindamiesi kartu su šunimis. Ar gali taip padaryti, kad šito nebūtų? Ar dalinsies guoliu su raupsuotoju, ar sodinsi elgetą už savo stalo? Ar išgirs liūtas tavo prašymą, ar paklausys tavęs šernas? Ar Tasai, kuris sumanė vargą, nėra išmintingesnis už tave? Todėl nepagirsiu tavęs už tai, ką padarei, bet prašau: jok atgal į Rūmus, švytėk linksmu veidu, apsivilk apdaru, tinkamu karaliui, ir aš uždėsiu tau ant galvos aukso karūną, įduosiu į rankas perlų skeptrą. O apie sapnus daugiau nebegalvok. Šio pasaulio našta per daug sunki pakelti vienam žmogui, o pasaulio sielvartas per daug didelis ištverti vienai širdžiai.

– Ir taip kalbi tu šituose namuose? – pasakė jaunasis Karalius, apėjo Vyskupą, palypėjo altoriaus laiptais ir atsistojo prieš Kristaus atvaizdą.

Jis stovėjo prieš Kristaus paveikslą, o į dešinę ir į kairę nuo jo buvo sudėti gražiausi aukso indai – taurė su geltonu vynu ir ropinė su šventu aliejum. Jis atsiklaupė prieš Kristaus atvaizdą, o didelės žvakės skaisčiai degė prie brangakmeniais išpuoštos relikvinės, ir smilkalų dūmai, raitydamiesi lengvais melsvais ratilais, kilo į kupolą. Palenkęs galvą jis meldėsi, o kunigas su savo sunkiais arnotais nutykino nuo altoriaus.

Ir staiga pro duris iš lauko atsklido baisus triukšmas, ir vidun įžengė didikai su ištrauktais kardais, linguojančiomis plunksnomis, žvilgančiais plieno skydais.

– Kur tas sapnų aiškintojas su savo sapnais? – šaukė jie. – Kur tas Karalius, apsiskarmalavęs kaip elgeta, – tas vaikigalis, užtraukęs nešlovę mūsų karalystei? Muškime jį užmuštinai, nes nevertas jis mūsų valdyti.

Jaunasis Karalius vėl palenkė galvą ir meldėsi, o, pabaigęs maldą, atsistojo ir apsigrežęs liūdnai žiūrėjo į juos.

Ir žiū! Pro langų vitražus pasruvo į jį saulės šviesa, saulės spinduliai išaudė aplink jį apdarą, puikesnį už tą, kuris buvo išaustas jo ištaigai. Sausa lazda pražydo, ir ant jos išsiskleidusios lelijos buvo baltesnės už perlus. Sudžiūvęs erškėtis pražydo, ir jo sukrauti rožių žiedai buvo raudonesni už rubinus. Baltesnės už puikius perlus buvo lelijos, o jų stiebai buvo gryno sidabro. Už kraujo raudonumo rubinus raudonesnės buvo rožės, o jų lapai buvo kaltinio aukso.

Taip stovėjo jis karališku apdaru, o brangakmeniais papuoštos relikvinės durelės atsivėrė, ir iš monstrancijos kristalinių briaunų ištryško nuostabi paslaptinga šviesa. Taip stovėjo jis karališku apdaru, ir Viešpaties Šlovės buvo pilna Katedra, ir

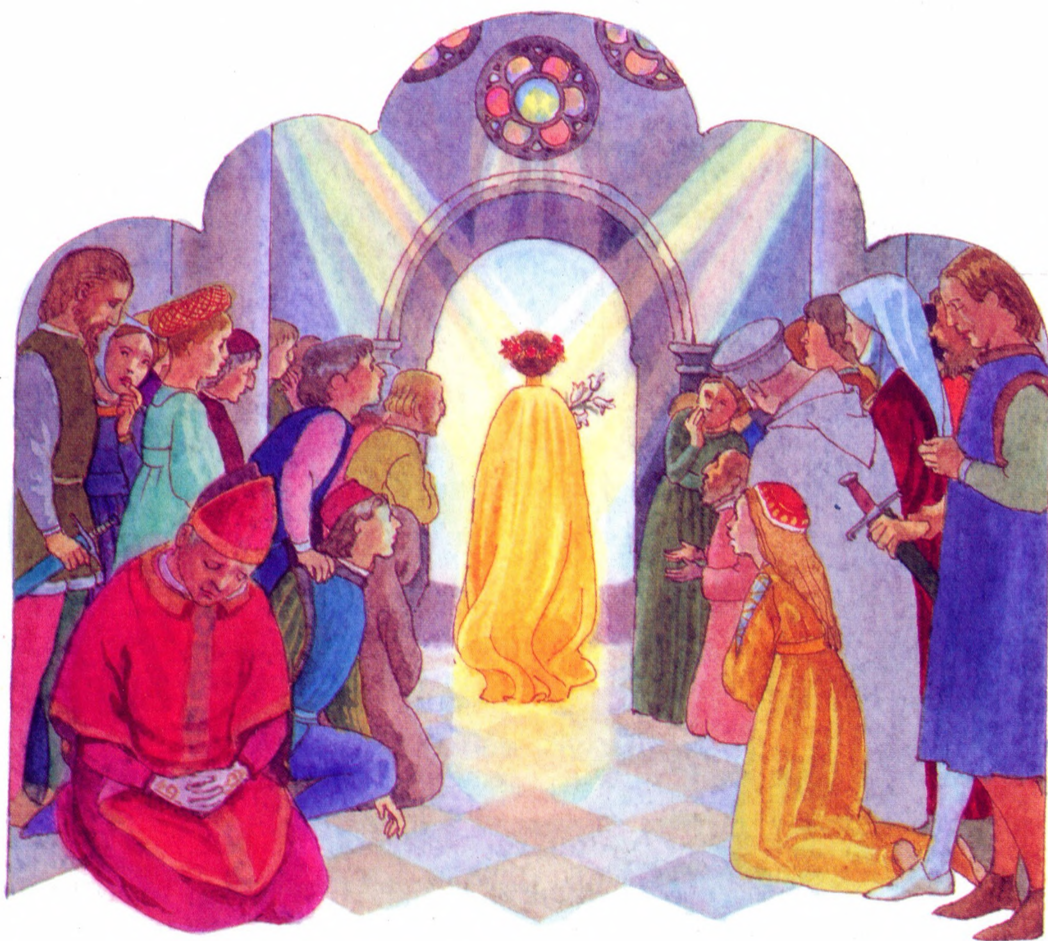

šventieji, atrodo, pajudėjo savo giliose nišose. Karališku apdaru stovėjo jis priešais juos, ir sugaudė vargonai, sutrimitavo trimitininkai, užgiedojo giesmininkai.

Ir žmonės suklupo keisto džiaugsmo sukrėsti, didikai susikišo kardus į makštis ir atidavė pagarbą, o Vyskupo veidas išblyško ir jam ėmė drebėti rankos.

– Tau karūną uždėjo tas, kuris didesnis už mane! – sušuko ir atsiklaupė prieš jį.

O jaunasis Karalius nulipo laiptais nuo aukšto altoriaus ir nužengė viduriu minios. Tačiau niekas nedrįso pažvelgti jam į veidą, nes jis buvo tarsi angelo.

LAIMINGASIS PRINCAS

Aukštai viršum miesto, ant išlakios kolonos, stovėjo Laimingojo Princo statula. Ji buvo visa apklota plonytėliais gryno aukso lapeliais, jos akys buvo du žėrintys safyrai, o ant kardo rankenos žibėjo didelis raudonas rubinas.

Visi žavėjosi Laiminguoju Princu.

– Jis gražus kaip vėtrungė, – pasakė vienas Miesto Tarybos Narys, kuris troško pasirodyti meniniu skoniu, – tačiau nėra toks naudingas, – pridūrė jis, būgštaudamas, kad žmonės nepalaikytų jo nepraktišku, nes iš tikrųjų jis nebuvo nepraktiškas.

– Kodėl tu negali būti toks kaip Laimingasis Princas? – klausė rūpestinga motina savo mažo vaikučio, kuris verkdamas prašė pasiekti jam mėnulį. – Laimingasis Princas niekada dėl nieko neverkia.

– Malonu matyti, kad pasaulyje dar yra bent vienas visiškai laimingas, – sumurmėjo viskuo nusivylęs žmogus, nenuleisdamas akių nuo įstabiosios statulos.

– Jis tarytum gyvas angelas, – pasakė iš Katedros eidami prieglaudos vaikai, aprengti ryškiai raudonais apsiaustėliais ir švariomis baltutėlėmis prijuostėmis.

– Iš kur jūs žinote? – tarė skaičiavimo mokytojas. – Bene jūs kada matėte angelą?

– O, matėm, sapnavom, – atsakė vaikai, ir skaičiavimo mokytojas susiraukė ir pasižiūrėjo labai rūsčiai, nes jam nepatiko, kam vaikai sapnuoja.

Vieną naktį skrido per miestą mažytė Kregždutis. Kitos kregždės jau prieš šešias savaites išlėkė į Egiptą, o jis liko, nes buvo įsimylėjęs pačią gražiausią Nendrę. Jis ją išvydo anksti pavasarį, sklandydamas viršum upės paskui didelį geltoną drugį, ir taip susižavėjo grakščiu jos liemeniu, kad sustojo ir prašnekino jas.

– Ar aš galiu tave mylėti? – paklausė Paukštelis, kuris buvo pratęs viską stačiai sakyti, ir Nendrė jam žemai nusilenkė. Tada Paukštelis ėmė skraidyti aplinkui ją, liesti sparnais vandenį ir kelti sidabrinius ribulius. Šitoks buvo jo meilinimasis, ir jis truko visą vasarą.

– Juokinga, ko jis taip prie jos prisirišęs, – čiauškėjo kitos kregždės, – ji neturi pinigų, o giminių – begalę, – ir iš

tikrųjų upė buvo pilna prižėlusi nendrių.

O rudeniui atėjus kregždės visos išskrido.

Joms išskridus, Paukštelis pasijuto vienišas, ir jo mylimoji ėmė jam nusibosti.

– Su ja negalima susikalbėti, – sakė Paukštelis, – ir kažin, ar tik ji nebus koketė, nes visą laiką flirtuoja su vėju.

Ir tikrai, kai tik vėjas pūsteli, Nendrė tuoj grakščiai jam nusilenkia.

– Ji, kaip matau, yra namisėda, – kalbėjo Paukštelis, – o aš mėgstu keliones, ir mano žmona taip pat turi jas mėgti.

– Ar keliausi su manim? – pagaliau tarė jai, bet Nendrė papurtė galvą, – ji buvo taip prisirišusi prie namų.

– Tu juokus daraisi iš manęs! – sušuko Paukštelis. – Aš skrendu ten, kur piramidės. Sudiev! – Ir nuskrido.

Visą dieną skrido Kregždutė, o naktį pasiekė miestą.

– Kur man leistis? – tarė ji. – Miestas turbūt bus pasiruošęs mane sutikti.

Ji pamatė statulą ant išlakios kolonos.

– Leisiuosi čia, – sušuko. – Čia puiki vieta, ir kiek gryno oro!

Ir nutūpė kaip tik tarp Laimingojo Princo kojų.

– Aš turėsiu auksinį miegamąjį, – apsižvalgiusi tarė tyliu balsu ir jau taisėsi migti, bet, kai tik pakišo galvą po sparnu, iš viršaus užkrito didelis vandens lašas.

– Keisti dalykai! – sušuko Kregždutė. – Danguje nė mažiausio debesėlio, žvaigždės tokios aiškios ir skaisčios, o lyja. Klimatas Europos šiaurėje iš tiesų baisus. Nendrė mėgo lietų, bet tai buvo tik jos egoizmas.

Nukrito kitas lašas.

– Kokia čia statula, kad nė nuo lietaus neužstoja? – tarė Kregždutė. – Reikės ieškoti, kur gera kamino kepurė, – ir sumanė skristi kitur.

Bet dar nespėjo išskėsti sparnų, nukrito trečias lašas, ji apsidairė ir pamatė... O, ką ji pamatė!

Laimingojo Princo akys buvo pasruvusios ašaromis, jos riedėjo auksiniais skruostais. Jo veidas mėnesienoje buvo toks gražus, jog mažajai Kregždutei labai jo pagailo.

– Kas tu esi? – paklausė ji.

– Aš esu Laimingasis Princas.

– Tai ko verki? – paklausė Kregždutė. – Tu kiaurai mane permerkei.

– Kai buvau gyvas ir turėjau žmogaus širdį, – atsakė statula, – aš nepažinau ašarų, nes gyvenau Ramybės pilyje, kur liūdesiui įeiti draudžiama. Dieną žaisdavau su draugais sode, o vakare šokdavau didžiojoje salėje. Aplink sodą ėjo labai aukšta siena,

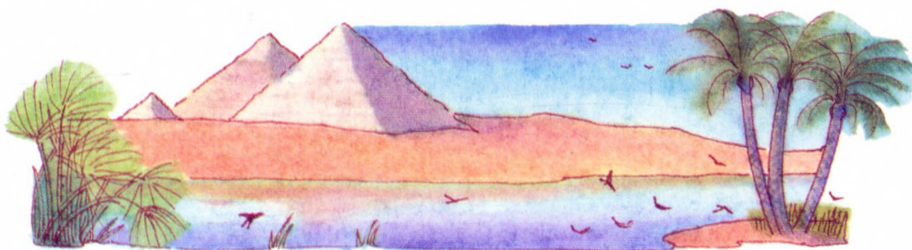
bet man niekada nerūpėjo, kas dedasi anapus jos, nes viskas aplink mane buvo taip gražu. Mano dvariškiai vadino mane Laiminguoju Princu, ir aš iš tiesų buvau laimingas, jeigu malonumai yra laimė. Taip gyvenau, taip ir numiriau. Ir dabar mane, jau mirusį, jie pastatė čia taip aukštai, jog man matyti visi manojo miesto negražumai, visas skurdas, ir, nors mano širdis švininė, kaipgi aš neverksiu?

„Kaip! Argi jis ne visas vieno aukso?" – tarė sau Kregždė. Ji buvo per daug mandagi, kad galėtų įžeidžiamas pastabas pasakyti balsu.

– Toli, toli, – kalbėjo toliau statula tyliu melodingu balsu, – mažoje gatvelėje stovi prasta trobelė. Vienas jos langas atidaras. Pro jį matau prie stalo sėdinčią moterį. Jos veidas liesas, išsekęs, rankos šiurkščios, raudonos, o pirštai visi adatos subadyti, nes ji yra siuvėja. Ji siuvinėja kryžiažiedėm atlaso suknelę, kurią vilkės gražiausia Karalienės palydos dama būsimame rūmų pokylyje.

Kambario kampe guli lovoj jos mažas berniukas. Jis karščiuoja ir prašo apelsinų. Motina nieko neturi jam duoti, tik vandens iš upės, užtat jis verkia. Kregžde, kregžde, miela kregždute, ar tu negalėtum nunešti jai rubiną iš mano kardo rankenos? Mano kojos prikaustytos prie pjedestalo, ir aš negaliu pasijudinti.

– Manęs laukia Egipte, – atsakė Kregždė. – Mano draugės skraido palei Nilą ir čiauška su dideliais lotosų žiedais. Greit jos skris miegoti į didžiojo Karaliaus kapą. Pats Karalius guli ten gražiai išdažytame karste. Jis yra susuptas į geltoną drobę ir su kvepalais išbalzamuotas. Ant jo kaklo pilkšvai žalių nefritų vėrinys, o jo rankos kaip nuvytę lapai.

– Kregžde, Kregžde, miela Kregždute, – tarė Princas, – ar negalėtum nors vieną naktį pasilikti su manim ir pabūti mano pasiuntiniu? Berniuką taip troškina, o jo motina tokia nusiminusi.

– Aš, tiesą sakant, nekenčiu berniukų, – atsakė Kregždė. – Į paupį, kur šią vasarą gyvenau, ateidavo du nedori berniūkščiai, malūnininko sūnūs, ir visada mėtydavo į mane akmenis. Žinoma, jie į mane niekad nepataikė: mes, kregždės, per greitai skraidom, be to, aš kilusi iš giminės, garsios vikrumu; vis dėlto tai buvo nemandagu.

Bet Laimingasis Princas žiūrėjo taip graudžiai, jog Kregždutei pagailo jo.

– Čia labai šalta, – tarė ji, – bet aš pasiliksiu su tavim vieną naktį ir pabūsiu tavo pasiuntiniu.

– Ačiū tau, mieloji Kregždute, – pasakė Princas.

Kregždė išlupo didelį rubiną iš Princo kardo ir, suėmusi jį snapeliu, nuskrido viršum miesto stogų.

Ji skrido pro katedros bokštą, kur stovėjo iškaltos baltos marmurinės angelų statulos. Ji skrido pro karaliaus rūmus ir girdėjo pokylio ūžesį. Viena graži mergaitė išėjo į balkoną su savo mylimuoju.

– Kokios nuostabios yra žvaigždės, – tarė jis jai, – ir kokia nuostabi yra meilės galia!

– Tikiuosi, kad aš turėsiu suknelę rūmų pokyliui, – atsakė ji. – Liepiau kryžiažiedes išsiuvinėti, bet siuvėjos tokios tinginės.

Kregždutė skrido viršum upės ir matė žibintus ant laivų stiebų. Ji skrido viršum geto ir matė, kaip seni žydai tarpusavy derasi ir svarsto pinigus varinėmis svarstyklėmis.

Pagaliau ji priskrido trobelę ir pažiūrėjo į vidų.

Berniukas karščiuodamas blaškėsi po lovą, o motina miegojo – taip ji buvo išvargusi. Kregždutė įlėkė į vidų ir padėjo tą didelį rubiną ant stalo, šalia motinos pirščiuko. Paskui atsargiai apskrido aplink lovą, vėduodama berniuko kaktą sparnais.

– Kaip vėsu pasidarė! – tarė berniukas. – Man turbūt jau geriau! – ir užmigo saldžiu miegu.

Tada Kregždutė grįžo pas Laimingąjį Princą ir papasakojo jam, ką nuveikusi.

– Keista, – pridūrė ji, – bet man dabar visai šilta, nors oras toks šaltas.

– Todėl, kad padarei gerą darbą, – tarė Princas.

Kregždutė ėmė galvoti apie tai ir kietai užmigo. Galvodama ji visada užmigdavo.

Rytą, vos prašvitus, ji nuskrido prie upės ir išsimaudė.

– Koks įdomus reiškinys, – pasakė ornitologijos profesorius, eidamas per tiltą. – Kregždė žiemą!

Ir jis parašė ilgą straipsnį į vietinį laikraštį. Visi jį citavo; jis buvo pilnas visokių žodžių, kurių niekas nesuprato.

– Šį vakarą aš išskrisiu į Egiptą, – tarė Kregždė, ir todėl ji buvo geros nuotaikos. Ji aplankė visus miesto paminklus ir ilgai patupėjo bažnyčios bokšto viršūnėje. Kur tik ji skraidė, visur žvirbliai čirškėjo vienas kitam:

– Koks garbingas svetimšalis! – ir tuo ji labai džiaugėsi.

Mėnuliui patekėjus, ji grįžo pas Laimingąjį Princą.

– Gal man turi pavesti ką Egipte veikti? – sušuko. – Aš dabar jau išskrendu.

– Kregžde, Kregžde, miela Kregždute, – tarė Princas, – ar nepabūtum su manim dar vieną naktį?

– Manęs laukia Egipte, – tarė Kregždutė. – Rytoj mano draugės jau pasieks antrąjį krioklį. Ten melduose guli hipopotamai, o ant didelio granitinio sosto sėdi dievas Memnonas. Visą naktį jis stebi žvaigždes, o kai pateka aušrinė, jis vieną vienintelį kartą sušunka iš džiaugsmo ir vėl tyli. Vidurdienį ateina prie upės geltoni liūtai atsigerti. Žalios jų akys žiba kaip berilai, o jų riaumojimas nustelbia krioklio gausmą.

– Kregžde, Kregžde, miela Kregždute, – tarė Princas, – toli toli, anoj miesto pusėj, palėpėje, matau vieną jauną vaikiną. Jis sėdi užsikniaubęs ant stalo, apkrauto popieriais, o šalia stovi stiklinė su nuvytusiomis žibuoklėmis. Jo plaukai tamsūs, garbanoti, lūpos raudonos kaip granatai, o akys didelės, svajingos. Vaikinas nori baigti pjesę teatro direktoriui, bet jam taip šalta, jog jis nebegali rašyti. Krosnyje nespragsi ugnis, iš bado vaikinas visai nusilpęs.

– Aš dar pabūsiu su tavim vieną naktį, – tarė Kregždė, kuri iš tiesų turėjo gerą širdį. – Ar reikia ir jam nunešti rubiną?

– Deja! Neturiu daugiau rubinų, – pasakė Princas. – Aš galiu atiduoti tik akis. Jos yra iš brangių safyrų, atvežtų iš Indijos prieš tūkstantį metų. Išlupk vieną ir nunešk vaikinui. Jis parduos jį juvelyrui, nusipirks malkų ir baigs savo pjesę.

– Brangusis Prince, – atsakė Kregždė. – aš negaliu to padaryti.

Ir ji apsiverkė.

– Kregžde, Kregžde, miela Kregždute, – tarė Princas, – daryk, kaip aš sakau.

Kregždė išlupo Princui akį ir nuskrido į studento palėpę. Jai buvo lengva patekti į vidų, nes stogas buvo kiauras. Pro skylę ji ir įlėkė į kambarį. Vaikinas sėdėjo susiėmęs rankomis galvą ir negirdėjo paukščiuko sparnų plasnojimo, o kai apsižvalgė, ant nuvytusių žibuoklių rado padėtą gražų safyrą.

– Jau mane žmonės ima vertinti! – sušuko jis. – Šis safyras yra nuo kurio nors didelio mano gerbėjo. Dabar aš galėsiu baigti pjesę, – ir jis jautėsi tikrai laimingas.

Kitą dieną Kregždutė nuskrido į uostą. Ji atsitūpė ant didelio laivo stiebo ir žiūrėjo, kaip jūreiviai traukia lynais dideliausias dėžes iš laivo triumo.

– O–op! – šaukė jie, kiekvieną kartą keldami dėžę.

– Aš išskrendu į Egiptą, – čiauškėjo Kregždė, bet niekas jai neatsiliepė, ir, kai patekėjo mėnulis, ji nuskrido atgal pas Laimingąjį Princą.

– Atskridau atsisveikinti su tavim, – sučirškė ji.

– Kregžde, Kregžde, miela Kregždute, – tarė Princas, – ar nepabūtum su manim dar vieną naktį?

– Jau žiema, – atsakė Kregždė, – ir greitai sulauksime šalto sniego. Egipte dabar kaitri saulė žalias palmes tvieskia, o krokodilai tyso dumble ir tingiai žvalgosi aplink. Mano draugės suka lizdus Balbeko šventovėje, o rausvi ir balti balandžiai žiūri į juos ir burkuoja sau. Mielasis Prince, turiu palikti tave, bet aš niekuomet tavęs neužmiršiu ir pavasarį parnešiu tau du gražius brangakmenius vietoj tų, kuriuos kitiems atidavei. Rubinas bus raudonesnis už raudonąją rožę, o safyras bus žydras kaip didžioji jūra.

– Apačioje, šioje aikštėje, – tarė Laimingasis Princas, – stovi maža mergytė ir pardavinėja degtukus. Jos degtukai įkrito į griovelį ir sušlapo. Tėvas ją muš, jei ji neparneš pinigų, užtat ji verkia. Ji basa, – be batų ir kojinių, – ir net ant galvutės nieko neturi. Išlupk mano antrą akį ir atiduok jai, tada tėvas jos nemuš.

– Aš pabūsiu su tavim dar vieną naktį, – pasakė Kregždutė, – bet tavo akies lupti negaliu. Tada tu būsi visai aklas.

– Kregžde, Kregžde, miela Kregždute, – tarė Princas, – daryk, kaip aš sakau.

Išlupo ji Princui antrą akį ir nuskrido į aikštę. Praskriejo pro mergaitę ir įmetė jai į delniuką brangakmenį.

– Koks gražus stikliukas! – sušuko mergytė ir juokdamasi nubėgo namo.

Tada Kregždė grįžo pas Princą.

– Tu dabar aklas, – tarė ji, – todėl aš liksiu su tavim visada.

– Ne, Kregždute, – pasakė vargšas Princas, – tu turi skristi į Egiptą.

– Aš būsiu visad su tavim, – tarė Kregždė ir užmigo prie Princo kojų.

Visą kitą dieną ji tupėjo ant Princo pečių ir pasakojo jam, ką buvo mačiusi svečiose šalyse. Ji pasakojo apie raudonuosius ibius, kurie ilgomis eilėmis stovi palei Nilo krantus ir snapais gaudo auksines žuvis; apie sfinksus, tokius senus, kaip pats pasaulis, stovinčius dykumoje ir žinančius viską; apie pirklius, kurie iš lėto eina greta kupranugarių ir rankose neša gintaro vėrinius; apie Mėnulio kalnų karalių, kuris yra toks juodas, kaip patsai juodmedis, ir garbina didelį kristalą; apie neregėto didumo žalią žaltį, kuris miega įsirangęs palmėje ir turi prie savęs dvidešimt žynių, ir tie peni jį meduoliais; apie pigmėjus, kurie plaukioja dideliame ežere ant didelių plokščių lapų ir visuomet kariauja su peteliškėmis.

– Brangioji Kregždute, – tarė Princas, – tu pasakoji man apie įstabius dalykus, bet kas yra įstabesnis už žmogaus skausmą. Daug kas yra didu pasaulyje, bet už viską didesnis – Vargas. Perskrisk manąjį miestą, Kregždute, ir apsakyk, ką jame pamatysi.

Tada Kregždė skrido per didelį miestą ir matė turtuolius, kaip jie linksmai gyvena savo gražiuose namuose, o elgetos tuo metu sėdi prie jų vartų. Ji skrido per tamsius skersgatvius ir matė išblyškusius badaujančių vaikų veidelius, nelinksmai žiūrinčius į niūrias gatves. Po tilto arka gulėjo susikabinę du maži berniukai ir šildė vienas kitą.

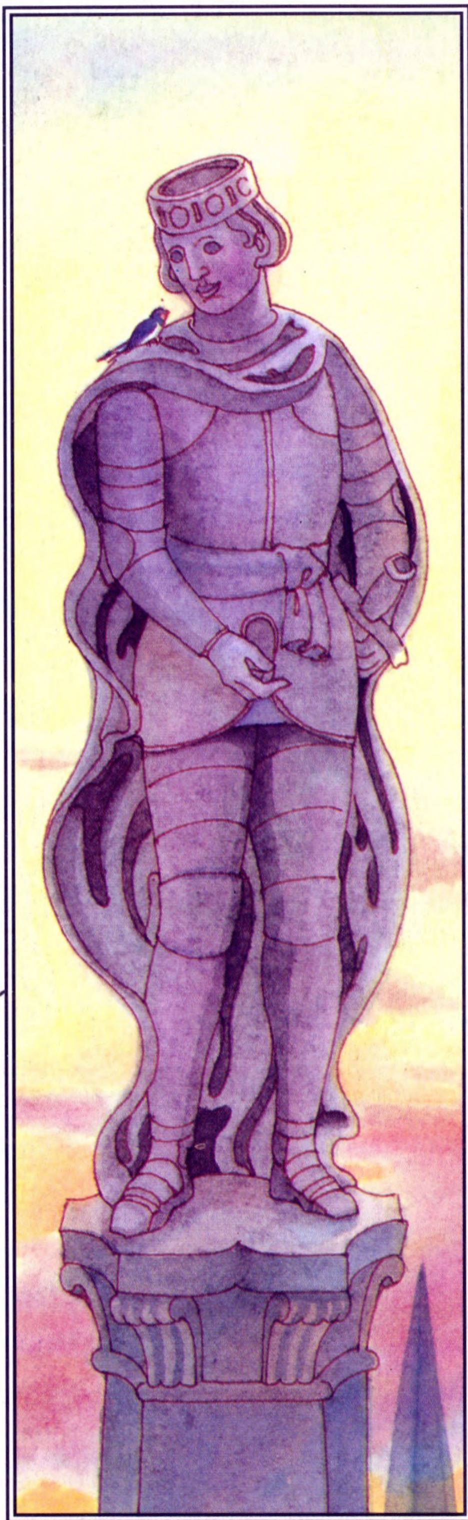
– Kaip mes norime valgyti! – sakė jie.

– Čia negalima gulėti, – suriko ant jų sargas, ir jie išėjo į lietų.

Tada Kregždutė grįžo pas Princą ir apsakė, ką buvo mačiusi.

– Aš esu apdengtas grynu auksu, – tarė Princas, – nulupk jį, lapelį po lapelio, ir išdalyk mane vargšams: gyvieji visados mano, kad auksas gali padaryti juos laimingus.

Lapelį po lapelio lupo Kregždutė gryną auksą, kol Laimingasis Princas liko visai blausus ir pilkas. Lapelį po lapelio gryno aukso nešiojo ji vargšams, ir vaikų veidai ėmė rausti, jie pradėjo krykštauti ir žaisti gatvėje.

– Mes dabar turime duonos! – šūkavo jie.

Pagaliau pasnigo, o netrukus ir pašalo. Gatvės atrodė lyg iš sidabro nukaltos, – tokios jos buvo šviesios ir blizgios; ledo varvekliai tartum krištoliniai durklai karojo nuo namų stogų; visi žmonės vilkėjo kailiniais, o maži berniukai mūvėjo raudonomis kepuraitėmis ir čiužinėjo ant ledo.

Vargšei Kregždutei darėsi vis šalčiau ir šalčiau, bet ji nenorėjo palikti Princo, mat per daug jį mylėjo. Ji palesdavo trupinėlių prie kepyklos durų, kai kepėjas nematydavo, ir bandydavo sušilti, plastendama sparnais.

Bet pagaliau ji suprato, kad turės mirti. Sukaupusi visas jėgas dar kartą užskrido Princui ant peties.

– Lik sveikas, brangusis Prince! – tyliai pasakė ji. – Ar leisi man pabučiuoti ranką?

– Džiaugiuosi, Kregždute, kad tu pagaliau išskrendi į Egiptą, – tarė Princas, – ir taip per ilgai čia užtrukai, bet tu turi pabučiuoti man į lūpas, nes aš tave myliu.

– Ne į Egiptą aš skrendu, – atsakė Kregždė. – Aš einu į Mirties namus. Mirtis yra Miego sesuo, juk taip?

Ir ji pabučiavo Laimingajam Princui į lūpas ir negyva nukrito prie jo kojų.

Tą pačią akimirką keistas garsas pasigirdo skulptūroje, tarsi kas trūko. Tai švininė širdis persprogo pusiau. Tikrai tą naktį buvo baisus speigas.

Kitą rytą Meras vaikštinėjo po aikštę su Miesto Tarybos Nariais. Kai jie ėjo pro paminklą, Meras pažvelgė aukštyn į statulą.

– Vaje, kaip prastai atrodo Laimingasis Princas! – sušuko jis.

– Iš tikrųjų, kaip prastai! – pritarė Miesto Tarybos Nariai, kurie visada būdavo tos pat nuomonės kaip Meras; ir jie priėjo arčiau apžiūrėti statulos.

– Rubinas iš kardo iškritęs, akių nebėra, ir auksas visai nusitrynęs, – pasakė Meras. – Iš tiesų jis atrodo ne ką geriau už elgetą!

– Ne ką geriau už elgetą, – pakartojo Miesto Tarybos Nariai.

– O štai, matote, prie jo kojų guli nebegyvas paukštis, – kalbėjo Meras. – Mes tikrai turime išleisti potvarkį, kad čia ne vieta paukščiams stipti.

Ir Miesto Tarybos Sekretorius pasižymėjo šitą nurodymą.

Taip jie nugriovė Laimingojo Princo statulą.

– Kadangi ji dabar nebegraži, tai ir nebereikalinga, – pasakė universiteto meno Profesorius.

Paskui statula buvo sulydyta krosnyje, ir Meras sušaukė Miesto Tarybos posėdį nuspręsti, ką daryti iš to metalo.

– Reikia mums pastatyti kitą statulą, – jis pasakė, – ir tenai dabar bus mano statula.

– Mano, – sakė kiekvienas Miesto Tarybos Narys, ir jie susiginčijo. Kai aš paskutinį kartą juos girdėjau, jie dar tebesiginčijo.

– Koks keistas daiktas! – tarė liejyklos meistras. – Šita susprogusi švino širdis nesilydo krosnyje. Turėsime ją mesti laukan.

Ir jie išmetė ją į sąšlavyną, kur gulėjo ir nebegyva Kregždutė.

– Atnešk man du pačius gražiausius daiktus iš miesto, – paliepė Dievas vienam angelui; ir angelas atnešė Jam švininę širdį ir nebegyvą paukštelį.

– Gerai parinkai, – pasakė Dievas. – Amžinai giedos šitas mažytis paukštelis mano Rojaus sode, o auksiniame mieste Laimingasis Princas garbins mane.

Kupinos sąmojaus ir išminties pasakos vaikams, išgarsinusios XIX amžiaus anglosaksų rašytoją Oskarą Vaildą visame pasaulyje.

Puikiai iliustruotoje knygoje – šešios istorijos apie meilę ir netektį, apie turtus ir skurdą, apie viltį ir laimę.

1455-15

ISBN 9986-22-424-1

